

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Školní řád a jeho znalosti u žáků druhého stupně na vybrané základní škole
School rules and its familiarity to pupils at lower-secondary school on a
particular elementary school

Zdeněk Volejník

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Hanušová, PhD.
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Výchova ke zdraví se zaměřením na vzdělávání – Základy
společenských věd se zaměřením na vzdělávání

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Školní řád a jeho znalosti u žáků druhého stupně na vybrané základní škole“ vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 8. 12. 2016

.....

podpis

Poděkování

Rád bych věnoval poděkování paní PhDr. Jaroslavě Hanušové, PhD., za podporu při psaní této bakalářské práce a za její cenné rady. Rovněž děkuji učitelům a žákům základní školy v Chrasti, okres Chrudim, že se mnou spolupracovali. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat také mé rodině, která mě podporovala od začátku do konce psaní této práce.

ANOTACE

Předmětem bakalářské práce „Školní řád a jeho znalosti u žáků druhého stupně na vybrané základní škole“ je charakteristika a analýza školního řádu Základní školy, Chrast, okres Chrudim. Hlavním záměrem této bakalářské práce bylo zjistit znalost školního řádu u žáků druhého stupně výše uvedené školy.

V teoretické části se zaměřuji na vysvětlení stěžejních pojmů v oblasti, kterou tato bakalářské práce pokrývá. Dále charakterizuji školní řád vybrané základní školy, který reflektuje proměňující se právní úpravy a předpisy i samotné potřeby školy. Popisuji zde i samotnou školu a její zvláštnosti.

V praktické části podrobuji školní řád ZŠ Chrast analýze. Zkoumal jsem, zda tento školní řád splňuje všechny požadavky vyplývající ze Školského zákona. Tento důležitý dokument jsem rovněž porovnal se školním řádem nedaleké ZŠ Rosice co do stránky obsahové i formální. Poté zjišťuji u současných žáků druhého stupně znalost školního řádu a orientaci v něm. Zvláštní pozornost je věnována dodržování vybraných bodů školního řádu samotnými žáky. Porovnával jsem rovněž, zda školní řád znají lépe chlapci či dívky a žáci devátých nebo šestých ročníků.

V závěru jsou shrnuty teoretické i praktické poznatky a vyvozeny závěry z nich plynoucí. Tyto poznatky jsem zahrnul do doporučení pro doplnění školního řádu, či jinou formulaci jeho některých bodů.

KLÍČOVÁ SLOVA

základní vzdělávání, školství, žák, zákonný zástupce, právo, povinnost, školní řád

ANNOTATION

The subject of the bachelor thesis „School rules and its familiarity to pupils at lower-secondary school on a particular elementary school“ is a characteristics of the school rules at The Elementary School in Chrast, Chrudim district. The main aim of this bachelor thesis was to estimate the knowledge of the school rules of the pupils at this particular school.

In the theoretical part, there is a focus on an explanation of the main terms that are dealt with in this particular elementary school which reflect changing law adjustment and regulation as well as needs of the school itself. I also describe the school and its peculiarities.

In the practical part, I analyze the school rules of the Elementary School in Chrast. I studied whether these school rules cover all the requirements coming from the school law. I also compared this important document with the school rules from a near Elementary School in Rosice regarding the content and formal aspect. Afterwards, I estimated the knowledge of the school rules and the understanding of them by the present lower-secondary pupils. Special attention is paid to keeping concrete chosen rules by the pupils. I compared whether there is a better awareness of school rules between boys and girls and by the pupils from 6 year and 9 year.

In the conclusion, there are the findings of the theoretical and practical part as well as the outcomes coming from both parts. I used this piece of knowledge for a recommendation on completing the school rules or reformulating some of its parts.

KEYWORDS

Elementary education, education, pupil, legal representative, law, duty, school rules

Obsah

1	Úvod	8
2	Vymezení základních pojmů	10
2.1.	Úmluva o právech dítěte	10
2.2.	Školský zákon	11
2.3.	Rámcový vzdělávací program (RVP), Školní vzdělávací program (ŠVP)	12
2.4.	Školní řád	13
2.5.	Žák.....	13
2.6.	Zákonný zástupce.....	14
3	Charakteristika Základní školy Chrast	16
3.1.	Nástin historie školství v Chrasti	16
3.2.	Základní údaje o současné základní škole v Chrasti.....	17
3.3.	Charakteristika Školního řádu Základní školy Chrast	18
3.3.1.	Seznámení žáků a jejich zákonných zástupců se školním řádem	20
3.4.	Třídní pravidla.....	21
4	Výzkumná část	23
4.1.	Cíle, výzkumné otázky a předpoklady	23
4.1.1.	Cíle, výzkumné otázky a předpoklady – dotazníkové šetření	23
4.1.1.1.	Cíle, výzkumné otázky a předpoklady dotazníkového šetření – učitelé	23
4.1.1.2.	Cíle, výzkumné otázky a předpoklady dotazníkového šetření – žáci.....	24
4.1.2.	Cíle, výzkumné otázky a předpoklady – analýza školního řádu ZŠ Chrast ..	25
4.1.2.1.	Cíle, výzkumné otázky a předpoklady – analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání s platnou legislativou; přehlednost.....	25
4.1.2.2.	Cíle, výzkumné otázky a předpoklady – analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání se školním řádem ZŠ Rosice.....	25
4.2.	Metodologie	26

4.2.1.	Dotazník.....	26
4.2.1.1.	Dotazník – učitelé.....	26
4.2.1.2.	Dotazník – žáci.....	27
4.2.2.	Analýza školního řádu ZŠ Chrast.....	28
4.2.2.1.	Analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání s platnou legislativou; přehlednost.....	28
4.2.2.2.	Analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání se školním řádem ZŠ Rosice 28	
4.2.3.	Popis cílových skupin.....	29
4.2.3.1.	Popis cílové skupiny – učitelé.....	29
4.2.3.2.	Popis cílové skupiny – žáci.....	29
4.3.	Výsledky.....	29
4.3.1.	Výsledky dotazníkového šetření.....	30
4.3.1.1.	Výsledky dotazníkového šetření – učitelé.....	30
4.3.1.2.	Výsledky dotazníkového šetření – žáci.....	43
4.3.2.	Výsledky analýzy školní řádu ZŠ Chrast.....	59
4.3.2.1.	Výsledky analýzy školního řádu ZS Chrast – srovnání s platnou legislativou; přehlednost.....	59
4.3.2.2.	Výsledky analýzy školního řádu ZŠ Chrast - srovnání se školním řádem ZŠ Rosice u Chrasti.....	60
4.4.	Diskuze, komparace dat a doporučení pro praxi.....	63
4.4.1.	Ověření cílů a výzkumných otázek. Potvrzení předpokladů.....	63
4.4.1.1.	Dotazníkové šetření pro učitele.....	63
4.4.1.2.	Dotazníkové šetření pro žáky.....	64
4.4.1.3.	Analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání s legislativou.....	69
4.4.1.4.	Analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání se školním řádem ZŠ Rosice	70
4.4.2.	Komparace vybraných souvisejících otázek a doporučení pro praxi.....	70

4.4.3.	Školní řád ZŠ Chrast – diskuze a doporučení pro praxi	72
5	Závěr.....	74
6	Seznam použitých informačních zdrojů	76
7	Seznam příloh.....	78

1 Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na práva a povinnosti žáků druhého stupně vybrané základní školy v Chrasti u Chrudimě. Tyto práva a povinnosti vyplývají ze stávající zákonné úpravy a konkrétního školního řádu výše uvedené základní školy. Téma jsem si vybral s ohledem na to, že v Základní škole Chrast pracuji jako učitel již více než devět let. Stále více pozoruji, že nejen samotní žáci, ale i jejich rodiče (zákonní zástupci) mají mnohdy problém s dodržováním jednotlivých bodů školního řádu. Jako největší problém na dané škole z oblasti, o které pojednává tato bakalářská práce, považuji skutečnost, že žáci opakovaně nedodržují určité body školního řádu. Například zákaz používání mobilních telefonů při výuce byl formou dodatku doplněn do školního řádu relativně nedávno. Přesto je neustále porušován.

V České republice neexistuje základní škola, která by nemusela mít svůj školní řád. Tato povinnost vyplývá školám přímo ze školského zákona. Každé září jsou školní lavice plné žáků, kterým jejich učitelé znovu a znovu čtou školní řád jejich školy. V mnoha případech učitelé žákům připomínají jejich povinnosti a poukazují na body školního řádu, které jsou nejčastěji porušovány. Pedagogové své žáky a třídní kolektivy většinou dobře znají, stejně jako prostředí, ve kterém se škola nachází. Přesto se napříč celým školním rokem objeví situace, kdy je školní řád porušen a prvotní poučení na začátku školního roku nestačí. O to hůř, pokud jsou pravidla školního řádu porušována neustále, opakovaně. Proč to tak je? Je to tím, že žáci zapomínají na obsah školního řádu nebo to je „dobou“ a žáci se tak chovají i s vědomím toho, že porušují konkrétní nařízení?

V bakalářské práci jsem se rozhodl zjistit, zda je školní řád obsahově (právně) v pořádku, jestli je žákům srozumitelný a zda znají svá práva a povinnosti.

V teoretické části bakalářské práce jsou nejprve vymezeny a vysvětleny stěžejní pojmy ze zkoumané oblasti a poté charakterizován výše uvedený školní řád i samotná škola.

Ve výzkumné části jsem vytipované body školního řádu zahrnul do dotazníku pro učitele na vybrané základní škole, abych zjistil, které z nich žáci skutečně nejčastěji porušují. Vytěžená data byla poté využita v dotazníku pro samotné žáky. Pro sběr dat byla tedy použita metoda dotazníkového šetření s následným vyhodnocením získaných dat a jejich interpretací.

Hlavním cílem práce bylo zjistit znalosti žáků o školním řádu. Pro ověření výzkumné otázky jsem vybral pouze body, které vyplynuly z dotazníkového šetření mezi vyučujícími. Dalším cílem bakalářské práce bylo analyzovat školní řád výše uvedené základní školy po stránce obsahové správnosti; ověřit, zda reflektuje současnou právní úpravu, a porovnat jej se školním řádem základní školy v nedalekých Rosicích u Chrasti.

Díličními cíli jsou: zjistit, zda školní řád znají lépe dívky nebo chlapci, žáci šestých nebo devátých ročníků.

Z výsledků analýzy konkrétního školního řádu vyplývají v závěru bakalářské práce určitá doporučení a opatření, která by bylo vhodné zahrnout do příští úpravy tohoto školního řádu. Důležitou informací pro pedagogy a vedení školy budou i samotné odpovědi žáků, poukazující nejen na jejich znalosti školního řádu základní školy v Chrasti, ale také na míru jeho dodržování.

2 Vymezení základních pojmů

V této kapitole vysvětlím základní pojmy, které jsou pro tuto bakalářskou práci stěžejní a budou zde často používány. Jedná se o pojmy: Úmluva o právech dítěte; Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen Školský zákon); Rámcově vzdělávací program; Školní vzdělávací program; Školní řád; Žák a Zákonný zástupce.

2.1. Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte (Convention on the Rights of the Child) je mezinárodní smlouva, která vymezuje práva dětí v oblasti občanské, sociální, kulturní, ekonomické nebo politické. Tato konvence byla přijata Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989. Stalo se tak deset let poté, co byl vyhlášen Mezinárodní rok dítěte (1979) a na popud Polska se začalo pracovat na tomto výsledném dokumentu. Smlouva byla dosud ratifikována 193 státy. Neratifikovalo ji například Somálsko, či dokonce Spojené státy americké. Úmluva vstoupila v platnost v září 1990 a tehdy ji podepsala a ratifikovala také tehdejší ČSFR (u nás platná od února roku 1991).¹ Česká republika je jejím dodržováním vázána od 1. ledna 1993, tedy od svého vzniku.

Úmluva o právech dítěte je členěna do tří částí a má celkem 54 článků. Nejpodstatnější, a to i pro tuto bakalářskou práci, je část první, která je zároveň i nejrozsáhlejší. Obsahuje články 1 až 41 a v nich soubory práv dítěte z výše uvedených oblastí. Tato část je nadále dělena celkem do čtyř kategorií (Hlavní zásady; Právo na přežití a rozvoj; Práva na ochranu a Právo na zapojení se do společnosti). Druhá část pojednává o Výboru pro práva dítěte a podmínkách ratifikace, třetí pak jmenuje podmínky přistoupení k Úmluvě o právech dítěte i podmínky jejího vypovězení.²

V souvislosti s problematikou, kterou řeší tato bakalářská práce, uvedu jako příklad některých v Úmluvě jmenovaných práv. Jsou to: právo na ochranu zdraví a využívání

¹ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání úmluvy o právech dítěte. In: Sbírnka zákonů. 8. 4. 1991, částka 22. ISSN 1210-0005

² Tamtéž

zdravotnických zařízení, právo na ochranu před násilím, ponižováním a vykořisťováním a samozřejmě právo na vzdělání. S posledním jmenovaným právem souvisí nepochybně i svoboda projevu a svobodný přístup k informacím, tedy práva, která se vyskytují běžně i ve školních rádech.³

Stát, který podepsal tuto mezinárodní smlouvu, musí přijmout rozličná opatření. Česká republika začlenila práva dítěte z Úmluvy o právech dítěte i do svých právních předpisů, nevyjímaje Školský zákon.

Například ve Školském zákoně objevují body jako bezplatné základní vzdělání pro všechny děti, nebo zajištění poradenské služby v oblasti vzdělání a profesní přípravy.⁴

2.2. Školský zákon

Školský zákon je obecně vžitě a užívané označení pro Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.⁵ Naposledy byl výše uvedený zákon novelizován v roce 2015 Zákonem č. 82/2015 Sb., kterým se mění Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Jednou z mnoha částí, které zákon zmiňuje a vymezuje, jsou i práva žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků.⁶

Ze Školského zákona mají žáci (i studenti a děti) právo na vzdělání a školské služby; právo na informace o průběhu a výsledcích svého vzdělávání; právo volit a být voleni do školské

³ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání úmluvy o právech dítěte. In: Sbírnka zákonů. 8. 4. 1991, částka 22. ISSN 1210-0005

⁴ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁵ Tamtéž

⁶ Tamtéž

radly, jsou-li zletilí. Dále mohou zakládat v rámci školy samosprávné orgány; vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajících se podstatných záležitostí jejich vzdělávání a mají právo na informace a poradenskou pomoc školy v záležitostech týkajících se vzdělávání. Stejná práva jako žáci mají i jejich zákonní zástupci, vyjma práva na vzdělání a práva na zakládání samosprávných orgánů.⁷

Povinnostmi žáků jsou ze Školského zákona: řádně docházet do školy a řádně se vzdělávat, dodržovat školní řád a vnitřní řád školy, plnit pokyny pedagogických pracovníků. Školský zákon určuje rovněž povinnosti žáků a studentů zletilých. Zákonní zástupci mají následující povinnosti: zajistit řádnou docházku svého dítěte do školy; na vyzvání ředitele se osobně účastnit projednávání závažných otázek týkajících se vzdělávání žáka. S tím souvisí i povinnost informovat školu o závažných skutečnostech, které by mohly ovlivnit vzdělávání žáka (změna zdravotní způsobilosti, zdravotní obtíže atd.); dokládat důvody nepřítomnosti žáka ve škole a oznamovat škole údaje podstatné pro průběh vzdělávání a bezpečnost žáka.⁸

Ve Školském zákoně jsou zakotveny mimo jiné Rámcově vzdělávací programy pro různé typy škol.

2.3. Rámcový vzdělávací program (RVP), Školní vzdělávací program (ŠVP)

Rámcovým vzdělávacím programem se rozumí obecně závazný rozsah pro vytváření školních vzdělávacích programů. Vzdělávací systém České republiky je používá ze zákona od roku 2004.⁹ Existují RVP pro každý typ škol. Určují zejména délku a formu studia, cíle vzdělávání a jeho povinný obsah, nebo podmínky pro vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami.

Školní vzdělávací program (ŠVP) si vytváří podle Školského zákona každá škola na základě příslušného RVP podle typu dané školy. ŠVP musí být v souladu s daným RVP, ale zároveň mají školy jistou volnost při jeho utváření. Je tak například jedno, zda si škola obsah

⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Tamtéž

⁹ Tamtéž

vzdělávání uspořádá klasicky do předmětů či jiných částí (např. výukových bloků)¹⁰ V poslední době ovšem Ministerstvo školství ČR vydalo a vydává tzv. standardy, čímž prakticky znovu sjednocuje požadavky na jednotlivé typy škol. Koresponduje s tím i zavedení státních maturit.

Podobně jako RVP a ŠVP vymezuje Školský zákon také školní řád.¹¹

2.4. Školní řád

Tento dokument určuje základní pravidla vzájemného soužití ve škole. Upravuje podrobněji práva a povinnosti žáků, jejich zákonných zástupců, ale i pedagogických a ostatních zaměstnanců školy. Školní řád popisuje rovněž provoz a vnitřní režim školy; podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochranu před rizikovým chováním, před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Dále má ze Školského zákona školní řád řešit otázky zacházení se školním majetkem ze strany žáků (i zákonných zástupců) a jeho součástí jsou zároveň i pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků.¹²

2.5. Žák

Pojem žák náš právní systém nedefinuje zcela výslovně. Pracuje s ním obecně. Ovšem z toho, jak je pojem užíván v Zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jasně vyplývá jeho vymezení. Žákem se zde rozumí osoba, která se soustavně vzdělává na základní škole, základní umělecké škole, střední škole (gymnáziu, střední odborné škole a středním

¹⁰ Základní škola, Chrast, okres Chrudim: *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání základní škola, Chrast, okres Chrudim. Škola vřidnějšiho zacházení se Zemí, včetně zvířat a lidí*. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2007

¹¹ Tamtéž

¹² Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

odborném učilišti), konzervatoři nebo v jazykové škole. Na pohlaví se přitom nehledí, i když se obecně užívá i pojmu přechýleného jako je žačka či žákyně.¹³

Tento žák pak vstupuje ve škole do interakce s jinými žáky, učiteli (pedagogy) a ostatními i nepedagogickými zaměstnanci školy. Na základní škole je zpravidla žák součástí třídy, je vzděláván soustavně a dlouhodobě.

Školský zákon používá ještě dalších dvou pojmů. A to dítě a student. Dítětem je Školským zákonem označován chlapec či dívka v době předškolního vzdělávání a studentem potom posluchač vysoké školy nebo vyšší odborné školy.¹⁴

Jinak s pojmy dítě a student pracuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní a sociální podpoře. Dítětem je zde míněna osoba ve vztahu ke svým rodičům, tedy nezávisle na typu školy, ve které se vzdělává. Studentem je zde rovněž posluchač školy vysoké nebo vyšší odborné. Pojem žák se zde neobjevuje.¹⁵ V této bakalářské práci bude pojem žák rozuměn stejně, jako to je ve Školském zákoně.

2.6. Zákonný zástupce

Zákonným zástupcem se pro potřeby Školského zákona rozumí osoba, „*kteřá je v souladu se zvláštním právním předpisem nebo s rozhodnutím soudu oprávněna jednat za dítě nebo nezletilého žáka.*“¹⁶ Dříve se užíval shodně i pojem rodič. Protože zákonným zástupcem žáka nemusí být jen rodič (biologický otec nebo matka), byl tento pojem jednotně nahrazen pojmem zákonný zástupce. Slovo rodič nicméně ze Školského zákona nezmizelo a používá se především v situacích, která upravují práva rodičů již zletilých žáků na střední škole. V tomto případě totiž již není rodič zákonným zástupcem svého plnoletého dítěte.

¹³ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ Zákon č. 117/1997 Sb., zákon o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákonný zástupce tedy obstarává základní komunikaci se školou, jedná za své dítě a zastupuje jej. Zákonným zástupcem může být otec a matka (příčemž jsou oba dva zákonnými zástupci, ale mohou za dítě jednat i samostatně), pokud nebyli rodičovské odpovědnosti zbaveni, nebyl jim její výkon pozastaven nebo nebyli prohlášeni za nesvéprávné. V takovém případě je dítěti soudem určen opatrovník, jenž vykonává výše uvedená práva i povinnosti (platí i pro případ úmrtí obou rodičů).^{17, 18} Dále může dítě zastupovat i osvojitel, osoba odpovědná za výchovu dítěte a přebírající rodičovskou odpovědnost, nebo pěstoun, pakliže dítě nemůže zastupovat ani rodič ani poručník. Pěstoun ovšem smí zastupovat dítě pouze v běžných záležitostech.

Zákonný zástupce má podobně jako žák svá specifická práva ve vztahu ke škole nebo školskému zařízení a z nich vyplývající povinnosti. Některé z nich jsou podrobněji uvedeny již v části 2.2. Školský zákon¹⁹

Pojem zákonný zástupce definuje rovněž Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v § 892 až 895. Zde je zákonným zástupcem rozuměn rodič (matka či otec). Občanský zákoník ve výše uvedených paragrafech užívá i termínu opatrovník pro zákonné zastupování dítěte.^{20, 21, 22}

V další části se budu věnovat charakteristice vybrané základní školy v Chrasti u Chrudimě.

¹⁷ ŠEVČÍK, Ludvík. Vyznejte se v rodinném právu: vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014, ISBN 978-80-265-0221-0.

¹⁸ CHROMÁ, Marta. Právní překlad v teorii a praxi: nový občanský zákoník. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, ISBN 978-80-246-2851-6

¹⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ Tamtéž

²¹ CHROMÁ, Marta. Právní překlad v teorii a praxi: nový občanský zákoník. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, ISBN 978-80-246-2851-6.

²² LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.

3 Charakteristika Základní školy Chrast

V této části uvedu základní informace o základní škole v Chrasti. Protože má historie školství v Chrasti dlouhou a bohatou tradici, zmíním se i o ní. Nejvíce prostoru zde bude věnována školnímu řádu výše jmenované základní školy a jeho charakteristice. Uvedu i způsob, jakým se žáci i jejich zákonní zástupci seznamují se školním řádem. Každá třída na výše uvedené základní škole má svá Třídní pravidla. I jim se budu v této části věnovat.

3.1. Nástin historie školství v Chrasti

Začátek školství v městě Chrast sahá pravděpodobně až do 12. století, kdy lze usuzovat, že existovala škola při klášteře benediktinů v nedalekých Podlažicích. V následujícím století mohla působit, již přímo v Chrasti, elementární škola. O její existenci ovšem nemáme důvěryhodné zprávy. Ve století 15. a 16. písemné prameny uvádějí ve městě jednu elementární a jednu vyšší školu. Obě školy byly bratrské a zanikly v reakci na Třicetiletou válku a pobělohorskou rekatolizaci. Bratrské školy nahradila škola katolická. Po zavedení povinného vzdělávání (obecně známo spíše jako povinná školní docházka) má navštěvovat místní školu celkem 276 žáků. Protože je budova školy malá a má jen jednu místnost, musí být zřízeny další školy v okolních obcích. V roce 1868 se zdejší škola církevní mění na státní školu. O devět let později získává Chrast novou školní budovu, která je již prostornější. Jako tzv. „stará budova“ slouží svému původnímu účelu dodnes. Na přelomu 19. a 20. století byly v Chrasti opět dvě státní školy – tentokrát měšťanka a škola obecná. Kromě nich zde byla i jedna škola soukromá – měšťanská škola sester řádu De Notre Dame. Za druhé světové války byla pak po určitou dobu ve školních budovách zřízena německá kasárna.²³

V Chrasti se narodil a na přelomu 18. a 19. století také působil Jan Nepomuk Filcík, učitel a obrozenec. Jako vyučovací jazyk používal češtinu, to v jeho době byla spíše výjimka, nežli pravidlo. Svým přístupem velmi pozvedl úroveň zdejšího školství a jeho pamětní deska je

²³ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Školní kronika. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim

umístěna na staré budově základní školy směrem do náměstí. Ve městě žil i Vincenc Paulus, význačný historik.

3.2. Základní údaje o současné základní škole v Chrasti

Zřizovatelem základní školy je město Chrast.²⁴

Základní škola má 19 tříd, z toho 11 na I. stupni a 8 na II. stupni. Ke dni 6. května 2016 měla celkem 454 žáků. Z tohoto počtu jich bylo 256 na prvním stupni a 198 na stupni druhém. Počet žáků se za poslední dva roky zvýšil o 27 díky žákům, kteří přestoupili z jiných škol nebo se do Chrasti a spádových obcí (Horka, Podlažice, Skala, Chacholice a Hroubovice) přistěhovali. Ještě před dvěma lety se počet žáků spíše snižoval. Například během školního roku 2013/2014 se odstěhovalo jen 8 žáků a naopak 6 žáků se přistěhovalo.²⁵

Pedagogických pracovníků zde působí 26, další dvě paní učitelky jsou v současnosti na mateřské dovolené. Ve školním klubu a školní družině pracuje celkem 5 vychovatelek. Ve škole fungují také tři oddělení školní družiny, školní klub a školní jídelna. Škola pracuje v souladu se Zákoníkem práce podle Organizačního řádu, v němž jsou směrnice podle potřeby aktualizovány a doplňovány.²⁶

Základní škola v Chrasti je běžnou základní školou. V regionu se od ostatních škol také ovšem v některých oblastech liší. Již několik let například zařazuje do rozvrhu hodin dle ŠVP vyučovací hodinu Výchova osobnosti (VOS). Její dotace je jedna hodina týdně na druhém stupni (vždy první vyučovací hodina v pondělí a její obdobou na prvním stupni jsou tzv. třídnické čtvrt hodinky). V rámci této vyučovací hodiny, kterou vyučuje vždy třídní učitel, je možnost řešit i takové záležitosti jako například omlouvání absence, plánování třídních akcí, projektových dnů. Hojně je tato hodina využívána pedagogy rovněž jako doba, kdy se odehrává specifická či nesespecifická primární prevence rizikového chování. První pondělní hodina tak dává možnost vyučujícím pozorovat a poznat nejen jednotlivé žáky a

²⁴ Město Chrast. Zřizovací listina Základní školy, Chrast, okres Chrudim. Chrast: Město Chrast, 2009

²⁵ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Výroční zpráva Základní školy, Chrast, okres Chrudim za školní rok 2013/2014. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim 2014

²⁶ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Výroční zpráva Základní školy, Chrast, okres Chrudim za školní rok 2014/2015. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim 2015

celkově třídní kolektiv, ale i aktuální klima třídy. Především na nežádoucí změny klimatu třídy lze potom reagovat rychleji a efektivněji. Vždy ovšem nemálo záleží na osobnosti třídního učitele a jeho schopnosti pracovat se třídou.

3.3. Charakteristika Školního řádu Základní školy Chrast

Školní řád základní školy v Chrasti vychází taktéž z Úmluvy o právech dítěte, Vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky ve znění pozdějších předpisů; Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a Školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP) s názvem „Škola vlídnějšího zacházení se Zemí, včetně zvířat a lidí.“ Tato směrnice je zároveň součástí organizačního řádu školy.^{27, 28}

Školní řád ZŠ Chrast má osm hlav (I. – VIII.), přičemž práva a povinnosti žáků jsou přímo vymezeny v hlavě I. Jmenuje práva žáků a určuje žákům jejich povinnosti. Hlava II. stanovuje povinnosti zákonných zástupců v případě omlouvání nepřítomnosti žáků. Zvláštní pozornost je zde pak věnována postupu a pravidlům při omlouvání dlouhodobé, předem známé, nepřítomnosti žáka na vyučování. Formuláře určené k omlouvání předem známé absence ve vyučování jsou ke stažení na webových stránkách školy <http://www.skola-chrast.net> pod záložkou Dokumenty.

Hlava III. s názvem Zákonní zástupci žáků uvádí nejprve konkrétní povinnosti zákonných zástupců a navazuje výčtem práv zákonných zástupců žáků školy.

Hlava IV. se jmenuje Zaměstnanci školy a zdůrazňuje některá práva a některé povinnosti učitelů a třídních učitelů. Zejména těch, které se učitelů týkají směrem k žákům, jejich zákonným zástupcům, ostatním učitelům a vedení školy.

²⁷ Školní řád. ZŠ Chrast. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/skolni_rad.pdf

²⁸ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Kniha zápisů z pedagogických rad ZŠ Chrast. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2016

V hlavě V. se říká, že se všichni žáci školy chovají tak, „*aby neohrozili zdraví a majetek svůj ani jiných osob.*“²⁹ Jeden z bodů školního řádu v této části přísně zakazuje nejen žákům, ale také všem zaměstnancům školy, kouřit a požívat alkohol v prostorách a na pozemcích školy. Stejný bod upravuje také možnosti přinášení cenných osobních věcí a peněz v hotovosti do školy a jejich přechovávání zde v průběhu vyučování i přes noc.

Hlava VII. se jmenuje „Školní stravování“ a Hlava VIII. „Závěrečná ustanovení.“

Součástí školního řádu jsou i „Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků“ (dále jen Pravidla hodnocení), což se přímo uvádí v hlavě VI. Samotná Pravidla pro hodnocení jsou ovšem samostatným dodatkem ŠVP ZŠ Chrast. Je zde podrobně popsáno, jakým způsobem jsou žáci hodnoceni nejen ze znalostí, ale také z dovedností a chování. I zde jsou popsána práva zákonných zástupců – např. právo na podání žádosti na přezkoumání hodnocení žáka na konci prvního pololetí i na konci školního roku.³⁰

Na školní řád přímo navazují řady pro jednotlivé učebny, tělocvičnu a sportovní halu s venkovním sportovištěm.

Ke Školnímu řádu základní školy v Chrasti existuje jedna příloha a tři dodatky.

Příloha číslo 1 školního řádu je formulář. Jmenuje se „Souhlas zákonného zástupce nezletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost OPL“. Tím školní řád upravuje povinnosti zákonných zástupců žáků a dotýká se taktéž jejich práv (odmítnutí udělení souhlasu). Tento souhlas podepisují zákonní zástupci žáků šestých ročníků na prvním setkání rodičů a třídních učitelů v září. Z rozhodnutí ředitelky školy se poté tento formulář zakládá do katalogového listu žáka. Souhlas zůstává platný až do ukončení povinné školní docházky. Umožňuje tak pedagogickým zaměstnancům školy zažádat Policii ČR nebo lékaře o provedení testu na přítomnost omamných a psychotropních látek v těle žáka. V některých případech, například když existuje podezření, že žák požil THC, může testování ze slin provést přímo pověřený pedagog ve škole za přítomnosti jiného učitele.

²⁹ Školní řád. ZŠ Chrast. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/skolni_rad.pdf

³⁰ Hodnocení výsledků vzdělávání. Základní škola Chrast. [online]. [cit. 2016-07-06]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/hodnoceni_vysledku_vzdelavani.pdf

Dodatky ke školnímu řádu vznikaly postupně z aktuální potřeby školy. Dodatek číslo 1 ke Školnímu řádu ZŠ Chrast upravuje nově povinnost žáků řídit se pravidly společenského chování a jednání, kdy ve škole není povoleno nosit pokrývku hlavy („vyjma případů, kdy je pokrývka hlavy vyjádřením náboženského přesvědčení či víry, ke které se žák hlásí, nebo kdy je odůvodněna zdravotním stavem žáka“)³¹. Rovněž omezuje přístupnost školy zvenčí z důvodu bezpečnosti žáků školy. Tento bod byl zařazen jako reakce na nešťastné události ve Žďáru nad Sázavou, kdy došlo k smrtelnému zranění studenta ženou, která do školy vnikla. Podobnou problematikou se zabývají také dodatky číslo 2 a 3.³²

Školní řád je v plném znění vyvěšen v každé kmenové třídě podle pokynu ředitelky školy³³. Dále je školní řád zveřejněn dle platné právní úpravy ve vestibulu školy, rovněž v úplném znění i s dodatky. Dálkově přístupný je školní řád široké veřejnosti na webových stránkách školy společně s jinými platnými dokumenty školy.³⁴ Základní škola Chrast nechává pro své žáky tisknout žakovské knížky, na jejichž zadním předešlém je otisknut výňatek ze Školního řádu ZŠ Chrast. Tak má každý žák ty nejdůležitější body Školního řádu vždy k dispozici.³⁵

Zveřejněním školního řádu minimálně na výše uvedených místech je splněna povinnost o přístupnosti školního řádu žákům, zákonným zástupcům a veřejnosti, kterou ukládá zákon.³⁶

3.3.1. Seznámení žáků a jejich zákonných zástupců se školním řádem

Všichni žáci jsou seznámeni se školním řádem svou třídní učitelkou nebo třídním učitelem zpravidla ihned na začátku školního roku. Žáci, kteří nejsou přítomni ve škole v den, kdy jsou žáci seznamováni se školním řádem, jsou s ním seznámeni dodatečně. Opět se tak děje v co možná nejkratší době od jejich příchodu do školy. Ředitelka školy uložila ve svém

³¹ Školní řád. ZŠ Chrast. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/skolni_rad.pdf

³² Tamtéž

³³ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Kniha zápisů z pedagogických rad ZŠ Chrast. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2016

³⁴ Základní škola Chrast. [online]. [cit. 2016-07-06]. Dostupné z: <http://www.skola-chrast.net>

³⁵ Tamtéž

³⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

rozhodnutí třídním učitelům za povinnost seznámit všechny žáky třídy se školním řádem. Toto poučení rovněž zapsat do třídní knihy i s datem, kdy bylo seznámení provedeno.³⁷ Žáci svým podpisem rovněž stvrzují, že se seznámili se školním řádem. Podepíší se na zadní přidešti své žákovské knížky pod výňatek ze Školního řádu ZŠ Chrast a svůj podpis připojí i jejich zákonní zástupci.³⁸

Všichni zákonní zástupci jsou seznamováni se zněním školního řádu na první společné rodičovské schůzce, která se koná na začátku školního roku. Třídní učitel každému zákonnému zástupci (zpravidla pro jednoho zákonného zástupce každého žáka své třídy) vytiskne úplné znění školního řádu a na prvním společném setkání tento výtisk předá zákonnému zástupci. Rodič následně připojí svůj podpis na připravený formulář Seznámení se školním řádem, kde stvrzuje převzetí jednoho výtisku Školního řádu ZŠ Chrast a seznámení se s jeho obsahem. Zároveň svým podpisem znovu souhlasí zákonný zástupce i s možností testování svého dítěte na přítomnost OPL v případě podezření pedagogů, že je žák pod jejich vlivem). Pokud se zákonný zástupce na první společné setkání s třídním učitelem na začátku školního roku nedostaví, je mu tento výtisk i formulář na podpis doručen doporučeným dopisem. Zákonní zástupci všech žáků školy jsou tak prokazatelně seznámeni s úplným zněním školního řádu.^{39, 40}

Kromě školního řádu jsou pro žáky základní školy v Chrasti závazná i třídní pravidla.

3.4. Třídní pravidla

Protože každý třídní kolektiv má svůj specifický ráz a složení žáků, jsou někdy třeba zdůraznit ty body školního řádu, které žákům dané třídy činí největší obtíže dodržovat. Jednotlivé třídy mají proto svá třídní pravidla. Třídní pravidla většinou vycházejí ze školního

³⁷ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Kniha zápisů z pedagogických rad ZŠ Chrast. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2016

³⁸ Tamtéž

³⁹ ANDRYS, Ondřej. Školní řád musí být jednoznačný. In Učitel'ské noviny: týdeník pro učitele a přátele školy. Praha: GNOSIS, 2013. roč. 116, č. 30, ISSN 0139-5718

⁴⁰ MIKÁČ, Jan. Vnitřní předpisy, směrnice a řády ve školství: návody, správná i chybná řešení, vzory. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-635-6.

řádu, někdy ovšem reflektují potřebu samotných žáků ukotvit si chování, které nechtějí v kolektivu akceptovat. Tyto normy si vytváří sami žáci zpravidla za pomoci třídního učitele na prvních hodinách předmětu Výchova osobnosti (popis předmětu Výchova osobnosti se nachází v části této bakalářské práce s názvem Charakteristika školy). Pedagog zde vystupuje v roli moderátora a rádce, zřídka musí žáky usměrňovat. Velmi často se objevují pravidla typu: „nekřičíme“, „při hodinách se nebavíme“, „pomáháme si“, nebo „respektujeme se“. Třídní pravidla mohou být (a vždy jsou na prvním stupni) doprovázena piktogramy, každá třída si je graficky sama zpracuje. Tyto „třídní zákony“ nemají přesně dané sankce za jejich porušení. K žákům vyučující při porušení třídních pravidel přistupují individuálně.⁴¹

Na teoretickou část navazuje dále část výzkumná. V ní jsou běžně používány výše definované základní pojmy.

⁴¹ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání základní škola, Chrast, okres Chrudim. Škola vlídnějšího zacházení se Zemí, včetně zvířat a lidí. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2007

4 Výzkumná část

Ve výzkumné části se zaměřím především na vyhodnocení dat získaných prostřednictvím dotazníkových šetření mezi žáky a učiteli na základní škole v Chrasti. Dále budu analyzovat obsahovou stránku školního řádu stejné základní školy (zda je v souladu s požadavky školského zákona na tento dokument). Školní řád základní školy v Chrasti budu porovnávat se školním řádem blízké základní školy v Rosicích.

4.1. Cíle, výzkumné otázky a předpoklady

Zde uvedu postupně jednotlivé cíle, výzkumné otázky a předpoklady bakalářské práce.

4.1.1. Cíle, výzkumné otázky a předpoklady – dotazníkové šetření

V následujících kapitolách jmenuji konkrétní cíle, výzkumné otázky a předpoklady dotazníkového šetření mezi učiteli a také mezi žáky.

4.1.1.1. Cíle, výzkumné otázky a předpoklady dotazníkového šetření – učitelé

Cíl: Zjistit názory učitelů druhého stupně na vybrané ZŠ na dodržování školního řádu žáky druhého stupně téže ZŠ.

Výzkumná otázka: Který z vytipovaných bodů školního řádu žáci podle učitelů porušují nejčastěji?

Předpoklad: Žáci podle učitelů nejčastěji porušují školní řád vyrušováním při hodinách.

4.1.1.2. Cíle, výzkumné otázky a předpoklady dotazníkového šetření – žáci

Hlavní cíl: Zjistit znalosti vybraných žáků o školním řádu ZŠ Chrast.

Dílčí cíl č. 1: Zjistit nejméně porušované body školního řádu dle dotazníkového šetření mezi učiteli.

Dílčí cíl č. 2: Zjistit, zda se znalosti školního řádu prohlubují postupem do vyšších ročníků, tedy zda žáci 9. ročníku znají školní řád lépe, než jejich mladší spolužáci z 6. ročníku.

Dílčí cíl č. 3: Zjistit zda je porušování školního řádu frekventovanější u chlapců, či u dívek.

Hlavní výzkumná otázka: Jaké budou znalosti vybraných žáků o školním řádu ZŠ Chrast?

Dílčí výzkumná otázka 1: Které body školního řádu uvedené v dotazníku žáci nejméně porušují?

Dílčí výzkumná otázka 2: Jsou znalosti školního řádu hlubší u žáků 9. ročníku než u žáků 6. ročníku?

Dílčí výzkumná otázka 3: Školní řád je porušován častěji chlapci, nebo dívkami?

Hlavní předpoklad: U žáků vybrané ZŠ bude vysoká znalost školního řádu. Tzn., že mezi žáky bude více než 75 % správných odpovědí u více než poloviny otázek.

Dílčí předpoklad č. 1: Z vybraných pravidel školního řádu žáci nejméně porušují pravidlo, že žák musí na vyzvání vyučujícího předložit žákovskou knížku. Žákovskou knížku zapírá méně než 20 % žáků.

Dílčí předpoklad č. 2: Žáci 9. ročníku dosáhnou vícekrát vyššího procenta správných odpovědí než žáci 6. ročníku.

Dílčí předpoklad č. 3: Více než 50,1 % přestupků proti školnímu řádu se dopustili chlapci.

4.1.2. Cíle, výzkumné otázky a předpoklady – analýza školního řádu ZŠ Chrast

V následující části popíší cíle, výzkumné otázky a předpoklady analýzy školního řádu ZŠ Chrast. Analýza školního řádu ZŠ Chrast je dvojitá. První část se věnuje porovnání daného školního řádu s platnou legislativou – Školským zákonem. V druhé části poté analyzují uvedený školní řád se školním řádem ZŠ Rosice.

4.1.2.1. Cíle, výzkumné otázky a předpoklady – analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání s platnou legislativou; přehlednost

Cíl: Zjistit, zda školní řád základní školy v Chrasti splňuje požadavky na tento dokument podle Školského zákona.

Výzkumná otázka: Splňuje školní řád základní školy v Chrasti požadavky podle Školského zákona?

4.1.2.2. Cíle, výzkumné otázky a předpoklady – analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání se školním řádem ZŠ Rosice

Cíl: Zjistit, zda existuje zásadní rozdíl mezi školním řádem ZŠ Chrast a ZŠ Rosice.

Výzkumná otázka: Existuje zásadní rozdíl mezi školními řády ZŠ Chrast a ZŠ Rosice?

4.2. Metodologie

V této části popisuji použitou metodologii.

4.2.1. Dotazník

Zde popíši metody, kterými jsem získával data pro tuto bakalářskou práci.

4.2.1.1. Dotazník – učitelé

Formu dotazníkového šetření mezi učiteli jsem vybral z důvodu větší objektivity a úspory času. Původně bylo mým záměrem využít osobní rozhovor. Nakonec jsem rozhovor nerealizoval, protože učitelé kromě odpovědí na otázky odbíhali od tématu a zjišťování podkladů pro žákovský dotazník by se časově minimálně zdvojnásobilo.

Dotazník pro vyučující obsahuje prohlášení o anonymitě respondentů, jsou zde uvedeny účel a cíl dotazníkového šetření mezi učiteli i pokyny pro vyplnění a poděkování za vyplnění. Dotazník je členěn do šesti otázek, u nichž mohou vyučující vybírat z několika odpovědí. Poslední, šestá otázka, je volena tabulkovou formou, ve které pedagogové vybírají tvrzení, které se nejvíce blíží jejich mínění.

Otázky byly voleny z mé osobní zkušenosti s dodržováním některých bodů školního řádu ze strany žáků základní školy v Chrasti. Dalším aspektem, který mě vedl k výběru otázek, byla četnost diskutování právě zvolených otázek ve sborovně na společných pedagogických radách. Z rozhodnutí pedagogických rad také padla kázeňská opatření a někdy i návrhy na snížený stupeň chování z důvodu porušování povinností žáků určených školním řádem. Řídil jsem se tedy i nejčastějšími příčinami udělených kázeňských opatření a jejich zdůvodněním.⁴²

⁴² Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Kniha zápisů z pedagogických rad ZŠ Chrast. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2016

Otázek bylo u tohoto dotazníku celkem šest, ovšem poslední otázka byla rozdělena na několik tvrzení. U těchto tvrzení vyučující ztrhávali možnost nejvíce se blížíci jejich názoru.

Ukázka vyplněného dotazníku pro učitele je zařazena v příloze této bakalářské práce.

4.2.1.2. Dotazník – žáci

Dotazníkové šetření pro žáky jsem vybral taktéž z praktických důvodů. Není možné v tak velkém počtu respondentů – žáků – provést šetření formou rozhovoru. Ze stejného důvodu jsou voleny otázky uzavřené.

Žákovský dotazník vychází z velké části z výsledků dotazníkového šetření mezi vyučujícími. Reflektuje četnost odpovědí pedagogů a zaměřuje se primárně na nejčastější problémy s dodržováním školního řádu žáky tak, jak to vidí učitelé na základní škole v Chrasti.

Dotazník má celkem 21 otázek. Z toho jsou tři dichotomické a 18 otázek má možnost výběru. Pouze u třetí otázky neplatilo pravidlo, že je pouze jedna odpověď správná. Žáci tak mohli označit všechny odpovědi, které považovali za správné. Dotazník byl zcela anonymní, žáci pouze uváděli, zda jsou dívkou či chlapcem a do jaké třídy chodí. To z důvodu, že jedním z dílčích cílů bylo i zjistit, zda se vyplní předpoklad, že chlapci méně dodržují školní řád, jak se všeobecně tvrdí. Ukázka vyplněného dotazníku se nachází v příloze této bakalářské práce.

Otázky jsem volil z vybraných oblastí školního řádu, pokrývajících práva a povinnosti především žáků. Dotkl jsem se ve své práci i povinností zákonných zástupců, ovšem to pouze v případě, že jejich povinnost většinou vykonávají skrze své děti. Jde konkrétně o otázky číslo 4 a 5, které se týkají dokládání absencí žáka ze strany zákonných zástupců. Doklad důvodu absence přinášejí žáci svému třídnímu učiteli formou omluvenky v žákovské knížce. Proto se ptám žáků a nikoliv jejich zákonných zástupců. Musím poznamenat, že je nesprávné trestat žáky jakýmkoliv kázeňským opatřením za povinnosti zákonných zástupců. A jsem přesvědčen, že na základní škole v Chrasti jde o zcela výjimečné případy, kdy je žák potrestán za něco, za co v tomto případě nenese odpovědnost.

4.2.2. Analýza školního řádu ZŠ Chrast

V této části je popsána metodologie analýzy Školního řádu Základní školy, Chrast, okres Chrudim.

4.2.2.1. Analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání s platnou legislativou; přehlednost

Školní řád byl analyzován formou komparace s platnými zákony a vyhláškami, především se Zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a s Vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky ve znění pozdějších předpisů. Zaměřil jsem se především na body, které se přímo či nepřímo zaměřují na tvorbu školního řádu a na povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců.

4.2.2.2. Analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání se školním řádem ZŠ Rosice

Dále byl školní řád ZŠ Chrast podroben srovnání se školním řádem nedaleké, přibližně 2 km vzdálené, Základní školy Rosice u Chrasti. Rosickou základní školu jsem vybral pro porovnání z důvodu tradiční spolupráce mezi oběma školami. Některé děti z Rosic dojíždějí do školy v Chrasti a naopak. Základní škola v Rosicích má asi třetinový počet žáků oproti škole chrastické.

4.2.3. Popis cílových skupin

V následující části popíši cílové skupiny respondentů dotazníků.

4.2.3.1. Popis cílové skupiny – učitelé

Cílovou skupinou dotazníku pro učitele byli vyučující druhého stupně Základní školy Chrast. V květnu a červnu 2016 na druhém stupni vyučovalo celkem 17 pedagogů, z toho 14 žen (82,35 %) a 3 muži (17,65 %). Patnáct učitelů má požadované vysokoškolské vzdělání, dva studují (včetně autora této bakalářské práce).

4.2.3.2. Popis cílové skupiny – žáci

Cílovou skupinou dotazníku jsou žáci druhého stupně základní školy. Na druhém stupni základní školy v Chrasti je zapsaných k 6. květnu 2016 celkem 198 žáků nejen z Chrasti, ale i blízkých vesnic. V den, kdy byl žákům dotazník rozdán k vyplnění, bylo ve škole přítomno **169 žáků** druhého stupně, tedy **85,4 %** všech žáků. Všichni žáci, kteří byli ve škole, dotazník vyplnili a odevzdali. Návratnost dotazníku činila 100 %. Z počtu 169 žáků – respondentů – tvořili **chlapci 49,1 %** (celkem 83 žáků) a **dívky 50,9 %** (dohromady 86 žákyň). Skupina dívek a skupina chlapců tak byla z hlediska počtu téměř vyrovnaná, což je pro další analýzu odpovědí výhodné. Realizace proběhla v posledním květnovém týdnu roku 2016.

4.3. Výsledky

V této části uvedu výsledky dotazníkových šetření mezi učiteli a žáky na ZŠ Chrast, dále analýzy školního řádu základní školy v Chrasti, komparaci dat a z toho plynoucí doporučení pro praxi.

4.3.1. Výsledky dotazníkového šetření

V následující části budou popsány výsledky dotazníkového šetření mezi učiteli a žáky.

4.3.1.1. Výsledky dotazníkového šetření – učitelé

Na dotazník odpovídalo celkem 14 pedagogů ze 17, kteří aktuálně na druhém stupni vyučují. Neodpovídal pouze autor bakalářské práce a další dva učitelé, kteří byli dlouhodobě nepřítomni. Návratnost rozdaného dotazníku byla 100 %.

Otázka č. 1 „Jste muž nebo žena?“

První otázka zjišťovala, zda je respondent muž či žena. Z celkového počtu 14 pedagogů, kteří vyplňovali dotazník pro učitele, bylo **12 žen** (86 %) a **2 muži** (16 %).

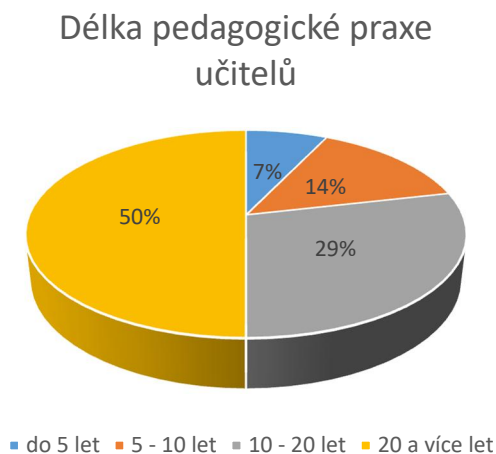

Graf 1 – podíl muži/ ženy mezi dotazovanými učiteli.

Otázka č. 2 „Délka pedagogické praxe.“

Druhá otázka zjišťovala délku pedagogické praxe učitelů. Odpovídalo 14 respondentů. Jeden dotazovaný má pedagogickou praxi do pěti let (7 %), dva od pěti do deseti let (14 %), čtyři z učitelů pracují ve školství od deseti do dvaceti let (29 %). Nejvíce – celkem sedm pedagogů (50 %) – vyučuje již více než dvacet let. Lze tedy očekávat, že zkušenosti s udržením kázně

jsou vzhledem k průměrné délce pedagogické praxe učitelů na základní škole v Chrasti na dobré úrovni.

Graf 2 – délka pedagogické praxe učitelů na ZŠ Chrast.

Otázka č. 3 „Ve kterých třídách vyučujete?“

Cílem otázky bylo zjistit, ve kterých třídách na druhém stupni základní školy v Chrasti vyučuje učitel, který na dotazník odpovídá. Všichni, kteří vyplňovali dotazník, učí v nejméně třídě. Na druhém stupni základní školy v Chrasti je celkem osm tříd, dvě třídy v každém ročníku. Nejméně učitelů učí ve třídě 6. B a to deset. Nejvíce z dotazovaných vyučuje minimálně jednou týdně v 8. B a v obou devátých třídách. Tato otázka byla zvolena proto, aby bylo prokazatelné, že každý učitel vyučuje nějakému předmětu minimálně ve dvou třídách druhého stupně a má tak srovnání chování žáků jednotlivých tříd.

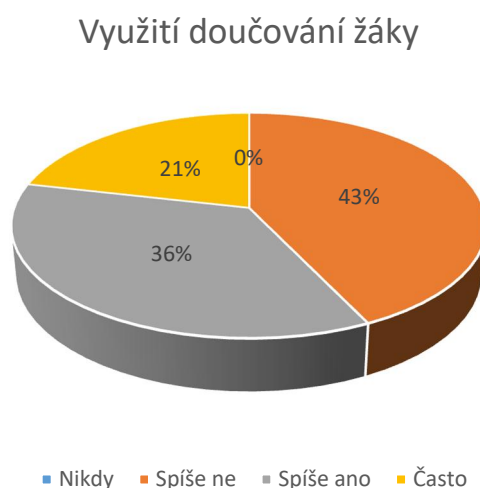
Otázka č. 4 „Jste třídním učitelem / učitelkou?“

Čtvrtá otázka si kladla za cíl zjistit, zda vyplňující učitel je třídním učitelem či netřídním učitelem. Lze totiž předpokládat, že třídní učitelé znají své třídní kolektivy lépe, než ostatní vyučující.

Dotazník vyplnilo 8 třídních učitelů (57 % z respondentů) a zbývajících šest (43 % z respondentů) bylo bez třídnictví.

Otázka č. 5 „Využívají žáci možnosti Vašeho doučování?“

V první otázce, která přímo směřovala na práva žáků, jsem se učitelů zeptal, zda žáci využívají možnosti jejich doučování. Z odpovědí všech vyučujících jasně vyplývá, že doučování poskytují. Žáci ovšem této příležitosti k doplnění zameškaného učiva (nebo pokud mu nerozumí) příliš podle vyučujících nevyužívají. Šest z nich (43 %) uvedlo, že žáci spíše nevyužívají možnosti doučování. Pět učitelů (36 %) odpovědělo „spíše ano“ a tři z učitelů (21 %) potom „často“. Premisa z toho vyplývající se tedy zdá, že i žáci ve svém dotazníku uvedou, že doučování nenavštěvují. Jedno ze svých práv tak buďto nepotřebují uplatňovat, nebo nechtějí z rozličných důvodů.

Graf 3 – využití doučování žáky z pohledu učitelů.

Otázka č. 6

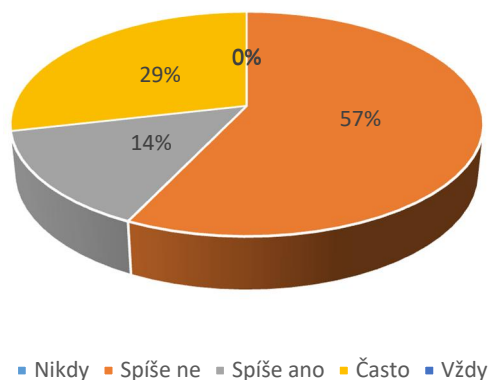
Šestá otázka obsahovala několik podotázek. Pomocí nich jsem zkoumal pohled pedagogů na dodržování školního řádu ze strany žáků. U každé otázky mohli vyučující uvést třídy, ve kterých je jmenované pravidlo školního řádu nejčastěji porušováno.

Otázka 6a) „Žáci při výuce používají mobil“

Zde jsem se dotazoval na používání mobilních telefonů při výuce, jelikož to je v současnosti jedno z nejfrekventovanějších provinění proti školnímu řádu. Celkem 14 respondentů (100 %) Nikdo z učitelů (0 %) si nemyslí, že by žáci vždy používali mobilní telefon při hodinách.

Osm z pedagogů (57 %) uvedlo, že při jejich hodinách žáci mobilní telefony spíše nepoužívají. Dva (14 %) zahrnuli možnost „spíše ano“ a čtyři (29 %) „často“. Očekával jsem větší četnost odpovědí „často“, jelikož je tento přestupek proti školnímu řádu mezi učiteli aktuálně pravděpodobně nejdiskutovanější. Kolegy nejvíce vnímaný je tento prohřešek ve třídě 8. A a v devátých třídách. Naproti tomu nikdo neuvedl 7. A jako třídu, kde by žáci mobilní telefony při vyučování používali. Předpokládám proto, že žáci osmého a devátého ročníku uvedou ve svých dotaznících, že mobilní telefony při výuce používají.

Používání mobilních telefonů žáky při výuce

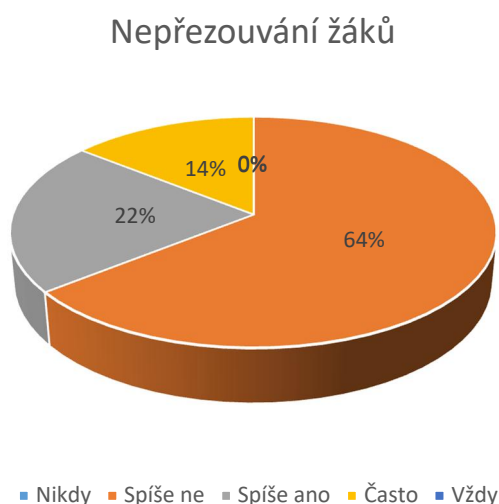
Graf 4 – používání mobilních telefonů žáky při výuce z pohledu učitelů.

Otázka 6b) „Žáci se nepřezouvají“

Druhá podotázka směřovala na přezouvání se žáků. Tento bod je ve školním řádu uveden v hlavě II. Provoz a vnitřní režim školy nikoli v Povinnostech žáků. Přesto se domnívám, že žáci mají povědomí o povinnosti přezouvání se. Nasvědčuje tomu i množství odpovědí vyučujících, kteří uvádí, že se žáci vesměs přezouvají.

Celkem 14 respondentů (100%). Nikdo z učitelů (0%) nezvolil možnost, že by se žáci vůbec nepřezouvali. Pro odpověď spíše ne se rozhodlo 9 učitelů (64%), že se žáci spíše nepřezouvají si myslí 3 učitelé (22%) a dva učitelé (14%) uvádí, že se žáci nepřezouvají často.

Jisté problémy nenosit ve škole venkovní obuv činí některým žákům třídy 8. A a opět devátákům. Pokud budou žáci dotčených tříd vyplňovat svůj dotazník pravdivě, měl by se dojem učitelů potvrdit.

Graf 5 – nepřezouvání se žáků z pohledu učitelů.

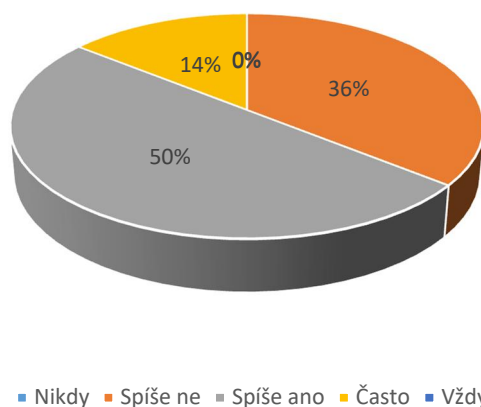
Otázka 6c) „Žáci vyrušují tím, že se při hodinách baví“

Jedním z nejintenzivněji vnímaným porušováním nařízení školního řádu je podle učitelů nevhodné narušování vyučovacích hodin tím, že se žáci mezi sebou baví.

Celkem 14 respondentů (100%). Žádný z učitelů (0%) neodpověděl, že by žáci nikdy nevyrušovali při hodinách a stejné zastoupení měla i odpověď, že vyrušují vždy. 5 učitelů (36%) uvedlo, že žáci spíše nevyrušují, 7 učitelů (50%) naopak tvrdí ve svých odpovědích, že žáci spíše vyrušují a 2 učitelé (14%) tvrdí, že žáci vyrušují při vyučování často.

Nejhůře v tomto ohledu dopadla třída 8. B. Domnívám se, že rovněž žáci výše uvedené třídy ve svých dotaznících vyplní, že v jejich kolektivu je bavení se při hodinách velmi častým jevem.

Vyrušování při hodinách

Graf 6 – vyrušování při hodinách z pohledu učitelů.

Otázka 6d) „Žáci většinou hlásí drobná zranění“

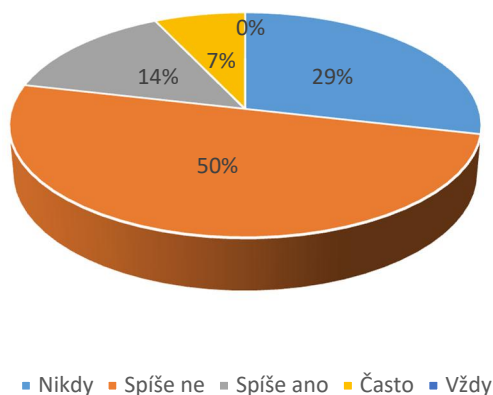
Dalším, celkem obvyklým přestupkem je, že žáci nehlásí svým vyučujícím drobná zranění, která si způsobí ve škole. Přestože jim to opět ukládá školní řád, je jen minimum drobných úrazů skutečně nahlášeno. Dokládá to i málo záznamů v knize úrazů, do které pedagogové musí zaznamenávat ošetření i malých oděrek.⁴³ Důležitost zaznamenávání byť i jen zdánlivě banálních úrazů je vysoká. V případě, že by si rodiče stěžovali např. na postup školy při ošetření zranění jejich dítěte, byla by kniha úrazů pádným důkazem správného řešení situace.

Celkem 14 respondentů (100%). 4 z učitelů (29%) uvedlo, že žáci nikdy nehlásí drobná zranění, 7 vyučujících (50%) odpovědělo, že žáci zranění spíše nehlásí, 2 učitelé (14%) odpovědělo, že žáci zranění spíše hlásí a pouze jeden respondent (7%) uvedl, že žáci často hlásí drobná zranění vyučujícím.

V žákovských dotaznících tedy očekávám, že se nejčastěji objeví odpověď, že si žáci nenechávají ošetřit drobná poranění jako oděrky či zranění způsobená nůžkami, například říznutí.

⁴³ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Kniha úrazů. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim 2016

Hlášení drobných zranění

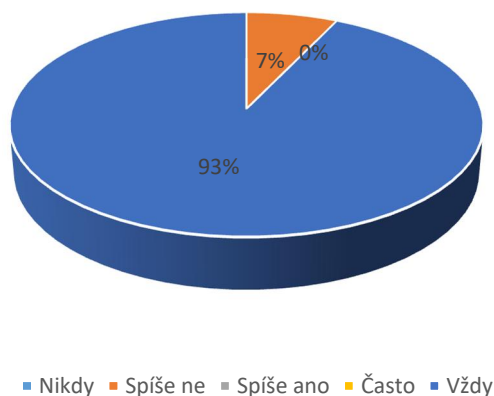

Graf 7 – hlášení drobných zranění žáky z pohledu učitelů.

Otázka 6e „Žáci plní pokyny vyučujícího“

Bezproblémovým se naopak zdá dodržování ustanovení školního řádu, ve kterém se říká, že žáci plní pokyny vyučujícího. Sami učitelé ve svém dotazníku uvedli, že s tímto bodem problémy u svých žáků nemají. Celkem 14 respondentů (100 %). Třináct pedagogů (93 %) potvrdilo, že žáci jejich pokyny běžně splní. Pouze v jedné odpovědi (7 %) respondent uvedl, že spíše neplní jeho pokyny. Z odpovědí učitelů na tento dotaz se jeví zbytečné pokládat stejný i žákům. Proto jsem upustil od této otázky v žakovském dotazníku.

Plnění pokynů vyučujícího

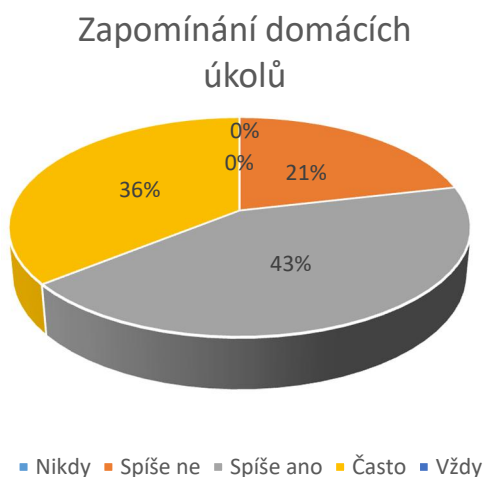

Graf 8 – plnění pokynů vyučujícího.

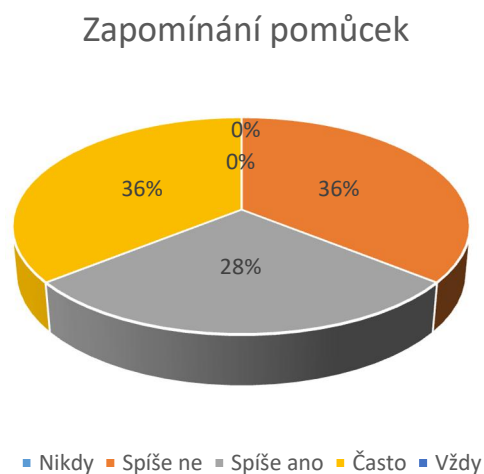
Otázka 6f) „Žáci zapomínají domácí úkoly“ a **Otázka 6g)** Žáci zapomínají pomůcky“

Naopak nenošení domácích úkolů a pomůcek vnímá většina učitelů jako častý jev rozšířený napříč spektrem tříd druhého stupně. Současně také platí, že čím starší žáci jsou, tím méně domácí úkoly a pomůcky do školy nosí. Předpoklad z toho vyplývající tedy je, že i žáci budou se stoupajícím věkem uvádět vyšší četnost nenošení pomůcek a úkolů. Šest učitelů (43 %) přiznalo, že jim žáci spíše nenosí domácí úkol, pět (36 %) uvedlo, že žáci často nenosí domácí úkoly. Že žáci domácí úkoly nezapomínají, zahrhli tři učitelé (21 %). Ani jeden z vyučujících (0 %) neuvedl možnost, že žáci vždy nenosí domácí úkoly a stejně tak i možnost na druhém pólu. Snad vždy se tedy najde ve třídě nějaký žák, který domácí úkol zapomněl.

Na otázku, zda žáci zapomínají pomůcky, odpovídalo celkem 14 respondentů (100%). Pět učitelů (36%) uvedlo, že žáci pomůcky spíše nezapomínají, 4 učitelé (28%) odpověděli, že žáci pomůcky spíše zapomínají a 5 učitelů (36%) pozoruje, že žáci pomůcky zapomínají často. Možnosti, že žáci nikdy nezapomínají a vždy zapomínají pomůcky, zůstaly bez odpovědi (0%).

Graf 9 – zapomínání domácích úkolů z pohledu učitelů.

Graf 10 – zapomínání pomůcek z pohledu učitelů.

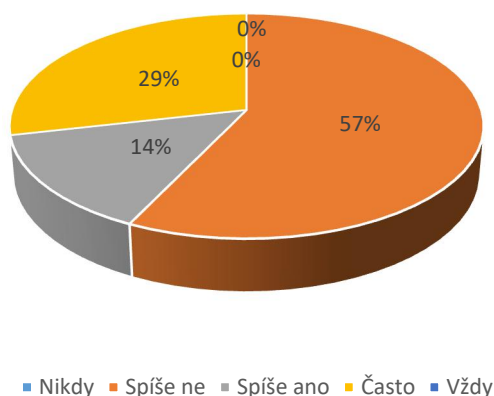
Otázka 6h) „Žáci zapírají žákovskou knížku“

Protože v tomto školním roce považuji díky stížnostem kolegů problém zapírání žákovské knížky ve třídě 8. B (kde jsem třídním učitelem) za velký nešvar, zeptal jsem se učitelů na

toto i v dotazníku. Předpoklad se potvrdil. Osm (57 %) ze čtrnácti učitelů (100 %) sice nemá problém s tím, že by jim žáci žákovské knížky nepředkládali, ale čtyři vyučující (29 %) uvedli, že jim žáci žákovské knížky často zapírají. Dva vyučující (14%) tvrdí, že žáci spíše zapírají žákovské knížky. Nejčastěji potom právě ve třídě 8. B a 8. A. V ostatních třídách se podle učitelů podobný problém téměř neobjevuje. Nikdo z učitelů (0%) neuvedl ani jednu z krajních možností, tedy že žáci nikdy nezapírají nebo vždy zapírají žákovské knížky.

Domnívám se, že se u některých žáků těchto dvou tříd objeví odpověď, že lhali učiteli nebo učitelce, že nemají ve škole žákovskou knížku.

Zapírání žákovské knížky

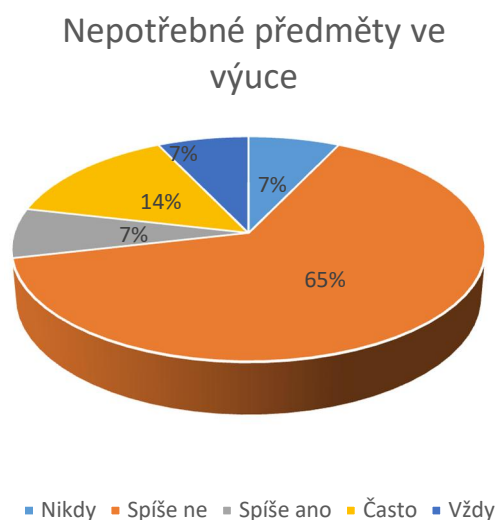
Graf 11 – zapominání nebo zapírání žákovské knížky z pohledu učitelů.

Otázka 6i) „Žáci nosí do školy předměty nepotřebné pro výuku“

Celkem 14 respondentů (100%). Shodně po jedné odpovědi (7%) se dostalo možnostem, že žáci nikdy nenosí, spíše nosí a vždy nosí do školy předměty nepotřebné pro výuku. 9 učitelů (65%) si myslí, že žáci do školy tyto předměty spíše nenosí a 2 učitelé (14%) uvedlo ve své odpovědi na tuto otázku, že žáci často nosí do školy předměty nepotřebné pro výuku.

Školní řád nedovoluje přinášení předmětů nesouvisejících s výukou do školy. Sami učitelé nespatřují velký problém s dodržováním tohoto ustanovení. Já se ale domnívám, že žáci takové předměty nosí do školy velmi často. Snad jen proto, že s nimi při výuce tolik nemanipulují, nedává učitelům důvod si stěžovat. Na druhé straně pokud by dotýčný předmět například způsobil nějakou škodu či zranění, jistě by se jeho přítomnost ve škole

začala řešit. V nedávné době se například v základní škole v Chrasti prošetřoval případ, kdy žák třídy 7. A donesl do školy nůž svého otce, aby se pochlubil spolužákům. Jeden z nich si ho vypůjčil a manipuloval s ním tak nešťastně, až mu nůž vypadl z ruky a způsobil mu hluboké bodnořezné zranění na noze. Žák, který nůž do školy přinesl, byl potrestán kázeňským opatřením na mimořádné pedagogické radě.⁴⁴ A možná právě díky této události uvedli čtyři učitelé, že ve třídě 7. A, kde se událost stala, žáci přinášejí do školy předměty nepotřebné k výuce.

Graf 12 – žáci nosí do školy předměty nepotřebné pro výuku.

Otázka 6j) „Žáci přicházejí pozdě do třídy na hodiny“

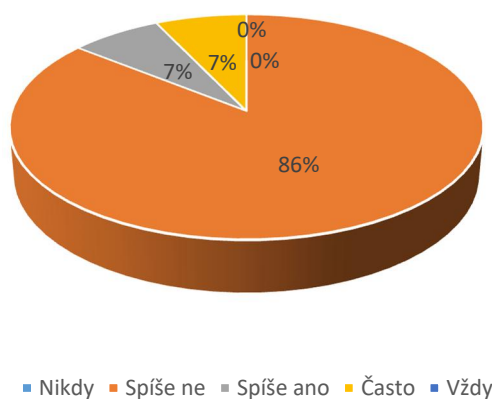
Zajímavé to je s pozdními příchody žáků do hodin, zejména do první dopolední vyučovací hodiny.

Dvanáct (86 %) učitelů ze čtrnácti (100 %) v dotazníku tvrdí, že žáci spíše nechodí pozdě do třídy na hodiny. Pouze jeden (7 %) uvedl, že se tak stává často a stejné zastoupení (7 %) měla i odpověď, že žáci přicházejí do hodin spíše pozdě. Žádný z učitelů (0%) ne zvolil možnost vždy ani nikdy.

⁴⁴ Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Kniha zápisů z pedagogických rad ZŠ Chrast. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2016

A právě, když měli učitelé napsat třídu, kde je daný problém nejhorší, tak 5 z nich (36 %) jmenovalo třídu 8. A. Soudím z toho, že v 8. A jsou žáci, kteří skutečně dochází na první hodinu dopoledního vyučování nebo na začátek odpoledního vyučování pozdě a to velmi často. Na druhou stranu to považuji za specifický problém jedné třídy, všeobecně totiž přicházejí žáci na vyučování podle vyučujících včas. Z toho důvodu se v žákovském dotazníku budu ptát pouze na znalost povinnosti včasného příchodu do hodin.

Pozdní příchody žáků

Graf 13 – pozdní příchody žáků na vyučování z pohledu učitelů.

Otázka 6k) „Žáci pozdě předkládají omluvenky“

Na uvedenou otázku odpovídali pouze třídní učitelé, tudíž v tomto bodě dotazníku odpovídalo celkem 8 pedagogů. Uvedený počet tak představuje 100% třídních učitelů druhého stupně. Otázka se týkala pozdního omlouvání důvodů absence (dále jen běžně užívaný termín „omluvenka“) třídním učitelům. Tuto otázku jsem zařadil proto, jelikož se domnívám, že pozdní přinášení omluvenek je ve škole v Chrasti běžné. Ve školním řádu není výslovně uvedena lhůta, do které musí zákonní zástupci prostřednictvím žákovské knížky (kterou předkládají žáci) zdůvodnit absenci dítěte. Přesto je všeobecně učiteli na této škole požadována doba maximálně tří dnů od příchodu žáka do školy na to, aby doložil důvody své absence. Dva učitelé (25 %) si myslí, že žáci často nosí vzhledem k uvedené době omluvenky pozdě. Jeden z učitelů (13 %) se rozhodl pro možnost „spíše ano“, naopak

více než polovina třídních učitelů – celkem pět (62 %) – uvádí, že žáci omluvenky pozdě spíše nenosí. Žádný z učitelů (0%) ne zvolil možnost vždy ani nikdy.

Zdá se tedy, že pokud sami třídní učitelé nevnímají v tomto bodě žádný problém, tak ani žáci nemají potíže s včasným předkládáním omluvenek. Ve škole tak platí pravidlo, které samotný školní řád nijak zvlášť neupravuje, a přesto je převážně dodržováno. Je nutné ovšem podotknout, že každý učitel je ochoten akceptovat různě dlouhou dobu, která je ještě přípustná pro omlouvání nepřítomnosti ve výuce. Jedná se zde spíše o povinnost zákonných zástupců, která je ovšem zpravidla realizována prostřednictvím jejich dětí, žáků základní školy.

Graf 14 – pozdní předkládání omluvenek z pohledu třídních učitelů.

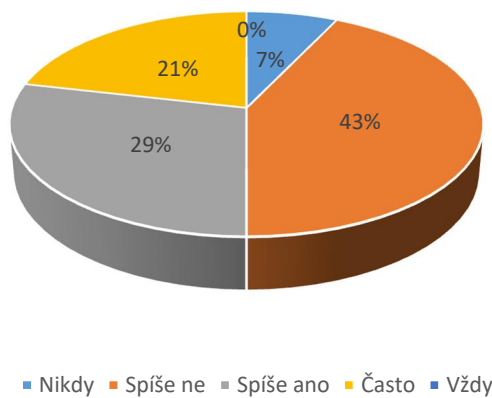
Otázka 6l) „Žáci ničí školní majetek“

V dotazníku jsem vyučujícím položil poslední otázku, zda žáci ničí školní majetek. V tomto případě je cílem zjistit, zda je ničení školního majetku závažným problémem na dané škole.

Odpovídalo 14 pedagogů (100 %). Jeden z dotázaných (7 %) uvedl, že školní majetek žáci neničí. Šest kolegů (43 %) zaškrtnulo možnost, že žáci školní majetek spíše neničí. Další čtyři (29 %) zvolili odpověď, že žáci školní majetek spíše ničí a tři z učitelů (21 %) se domnívají, že se tohoto jednání dopouštějí žáci často. Možnost „vždy“ (ničí) zůstala bez jediné odpovědi

(0 %). Učitelé se domnívají, že především v devátých třídách se žáci nechovají k majetku školy právě zodpovědně, dokonce že ho ničí.

Ničení školního majetku

Graf 15 – ničení školního majetku z pohledu učitelů.

4.3.1.2. Výsledky dotazníkového šetření – žáci

V následující tabulce uvádím konkrétní data. Počty žáků ve třídách podle školní matriky a třídních výkazů; aktuální počet žáků, kteří vyplňovali dotazník a počty chlapců a dívek ve třídách, kteří vyplňovali dotazník.

Třída	VYPLNĚNÉ dotazníky	Odevzdané dotazníky CHLAPCI	Odevzdané dotazníky DÍVKY
6. A	25	11	14
6. B	20	11	9
7. A	15	6	9
7. B	20	11	9
8. A	21	9	12
8. B	24	14	10
9. A	25	11	14
9. B	19	10	9
Σ	169	83	86

Tabulka 1 - Přehled počtu žáků a návratnosti dotazníků podle tříd

Otázka číslo 1 „Jsi chlapec / dívka“

Zde jsem zjišťoval pohlaví respondentů. Celkově na dotazník odpovídalo 83 chlapců a 86 dívek. Tato otázka má pomoci rozklíčovat jeden z předpokladů, který zní: Chlapci více porušují školní řád (jeho zkoumané body) než dívky. Dílčí rozbor tohoto předpokladu budu uvádět vždy u analýzy otázek, které se týkají porušování konkrétního bodu školního řádu.

Otázka číslo 2 „Chodíš do třídy...“

Odpovědi jsou potřebné k získání informací, do které třídy je zařazen žák, jenž dotazník vyplňoval. Otázka slouží k rozklíčování příslušnosti žáků ke třídě, ale zejména pak k porovnání výsledků znalosti a dodržování školního řádu mezi žáky šestých a devátých tříd.

Z tabulky č. 1 vyplývá, že nejpočetnější třída na druhém stupni 6. A odevzdala nejvíce vyplněných dotazníků, tedy 25. Stejný počet dotazníků vyplnili i žáci třídy 9. A. Rovněž návratnost dotazníků ve třídách 6. B a 9. B je takřka shodná, což je pro potřeby porovnání výsledků žáků šestých a devátých ročníků výhodou. Nejmenší výtěžnost dat byla ze třídy 7. A, kde v den sběru dat bylo pouze 15 žáků, ovšem tato třída je na druhém stupni nejméně početná, co do stavu žáků.

Otázka číslo 3 „Kde si můžeš přečíst školní řád naší školy?“

Znění otázky: *Školní řád naší školy, nebo alespoň jeho část, si můžeš přečíst: a) v žákovské knížce, b) na nástěnce na chodbách, c) ve školní jídelně, d) v každé třídě, e) ve vstupní hale, f) na webu školy.* Správné odpovědi byly a), d), e), f).

Školní řád je běžně žákům přístupný v celém znění v každé učebně, ve vstupní hale a na webu školy a jeho část potom v žákovské knížce. V tabulce č. 2 jsou uvedena data vytěžená z dotazníků.

<i>Školní řád, nebo alespoň jeho část si můžeš přečíst:</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) v žákovské knížce*	62	69	131	30	40
b) na nástěnce na chodbách	7	6	13	7	0
c) ve školní jídelně	2	0	2	0	0
d) v každé třídě*	41	56	98	27	28
e) ve vstupní hale*	17	23	40	8	6
f) na webu školy*	34	46	80	24	19

Tabulka 2 – Výsledky otázky č. 3 s vyznačením správných odpovědí (*)

Z tabulky vyplývá, že žáci vědí, kde se mohou se školním řádem setkat, nebo do něj nahlédnout. Jen malá část z nich uvedla špatné odpovědi. Odpovědi chlapců a dívek nebyly zásadně rozdílné, a proto lze tvrdit, že chlapci a dívky v tomto bodě projevují téměř shodné znalosti. Žáci šestých a devátých tříd v této otázce dosáhli srovnatelných výsledků. Snad jen 7 nesprávně zatržených odpovědí, že si mohou žáci přečíst školní řád na nástěnce na chodbách, svědčí o mírné převaze znalosti žáků devátých tříd.

Otázka číslo 4 „Kdy musíš donést omluvenku?“

Znění otázky: *Omluvenku musíš donést podle školního řádu třídnímu učiteli: a) do tří dnů od návratu do školy, b) do jednoho týdne, c) v den, kdy se vracíš do školy, d) ve školním řádu to není. Správná odpověď je d).*

Samotný školní řád skutečně neobsahuje informaci, která by specifikovala blíže povinnost dokládat důvod nepřítomnosti ve škole po návratu do školy. Školní řád pouze uvádí, že zákonní zástupci mají lhůtu tří dnů od počátku absence jejich dítěte ve škole na informování školy o důvodech k absenci vedoucích. Protože je ovšem na základní škole v Chrasti dodržována lhůta rovněž tří dnů od příchodu žáka do školy po absenci, kdy musí předložit omluvenku v žákovské knížce, lze i odpověď a považovat za správnou. Zajímavé je, že žáci dodržují automaticky něco, co nemá „oporu“ ve školním řádu, ale je jen tradičně zavedeno.

V porovnání znalostí chlapců a dívek rozdílů téměř nejsou. U žáků šestých a devátých tříd je ovšem patrný rozdíl v odpovědích. Ten je způsoben odlišným přístupem třídních učitelů, kteří po žácích vyžadují jiné nejzazší termíny předkládání omluvenek. Zatímco třídní učitelky v obou šestých třídách požadují od svých žáků omluvenku prakticky ihned po návratu do školy, třídní učitelé ve třídách devátých dodržují lhůtu tří dnů. U žáků šestých tříd tak můžeme považovat za správnou i odpověď c). Z celkového počtu 43 zvolených odpovědí c) jich připadá na šestý ročník celkových 27. I to je známkou toho, že v ostatních třídách jsou dodržovány již řečené lhůty tří dnů.

Nicméně podle školního řádu je úspěšných odpovědí žáků pouhých **1,69 %**.

<i>Omluvenku musíš donést podle školního řádu třídnímu učiteli:</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) do tří dnů **	56	60	116	14	42
b) do jednoho týdne	5	4	9	4	0
c) v den návratu do šk.***	21	22	43	27	2
d) ve šk. řádu to není*	1	0	1	0	0

Tabulka 3 – Výsledky otázky č. 4 s vyznačenou správnou odpovědí podle školního řádu (*) a správné odpovědi podle tradičně dodržovaných pravidel (**) a specifika šestých tříd (***)

Otázka číslo 5 „Zameškané hodiny a omluvenka od lékaře“

Znění otázky: *Po kolika zameškaných hodinách za jedno pololetí může chtít třídní učitel omluvenku i od lékaře? a) po 100 hodinách, b) po 150 hodinách, c) po 200 hodinách, d) po 250 hodinách. Správná odpověď je v tomto případě a).*

<i>Po kolika zameškaných hodinách za jedno pololetí může chtít třídní učitel omluvenku i od lékaře?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) po 100 hodinách*	71	74	145	41	38
b) po 150 hodinách	10	4	14	3	4
c) po 200 hodinách	2	3	5	1	2
d) po 250 hodinách	0	5	5	0	0

Tabulka 4 – Výsledky otázky č. 5 s vyznačením správných odpovědí (*)

Zde je téměř z **86 %** zastoupena správná odpověď. Společně s předchozí otázkou číslo 4 se spíše týkala povinností zákonných zástupců. Zvolil jsem ji proto, jelikož je tato povinnost de facto přenášena na žáky, nebo ještě lépe tuto povinnost zákonní zástupci splňují skrze své děti. V povědomí o hranici počtu zameškaných hodin, kdy již může škola chtít doložení

důvodů absence současně i od lékaře, mají mírnou převahu dívky nad chlapci. Není ani velký rozdíl mezi odpověďmi žáků šestých a devátých tříd.

Otázka číslo 6 „Přezouvání se“

Znění otázky: *Ve škole: a) nemusíte se přezouvat, ale přezouváš se, b) nemusíte se přezouvat a nepřezouváš se, c) musíte se přezouvat, ale nepřezouváš se, d) musíte se přezouvat a přezouváš se, e) chodíš ve škole bos.*

Tato otázka je kombinací otázky na znalost i dodržování školního řádu. V následující tabulce č. 19 je vidět, že drtivá většina žáků (skoro **86 %**) uvedla, že se přezouvá. Školní řád tak dodržují. Z odpovědí žáků vyplývá, že více se přezouvají dívky než chlapci a zároveň se více přezouvají žáci šestých tříd než devátáci. Nelze ovšem předpokládat, že je to způsobeno znalostí nebo neznalostí školního řádu. Nepřezutí žáci tak porušují nařízení školního řádu. Žáky, kteří chodí po škole bosí, nikdo netrestá.

<i>Ve škole:</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) nemusíte, ale přezouváš se	0	0	0	0	0
b) nemusíte, nepřezouváš se	1	0	1	0	0
c) musíte a přezouváš se	13	5	18	3	7
d) musíte a nepřezouváš se	65	80	145	41	36
e) chodíš ve škole bos	4	1	5	1	1

Tabulka 5 – Výsledky otázky č. 6. Správnost zodpovězení otázky se nehodnotí

Otázka číslo 7 „Hlášení školního úrazu“

Znění otázky: *Když se ti stane ve škole menší úraz – například tě spolužák uhodí nechtěně do nosu a teče ti krev: a) nemusíš to nahlásit někomu z učitelů, b) musíš to ihned nahlásit někomu z učitelů, c) stačí, když to nahlásiš druhý den v kanceláři, d) stačí, když to řekneš jen doma. Správná odpověď je b).*

Drtivá většina žáků zná ustanovení školního řádu, které jim za povinnost ukládá ihned hlásit i drobná zranění pedagogickým pracovníkům. Správně odpovědělo opět bezmála **86 %** dotázaných. Větší znalost ve sledovaných kategoriích prokazují dívky a zároveň žáci šestých tříd.

<i>Když se ti stane ve škole menší úraz – například tě spolužák uhodí nechtěně do nosu a teče ti krev:</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) nemusíš to nahlásit	12	3	15	2	5
b) musíš to nahlásit ihned*	65	80	145	42	37
c) musíš to hlásit v kanceláři	2	1	3	1	1
d) stačí nahlásit doma	4	2	6	0	1

Tabulka 6 – Výsledky otázky č. 7 s vyznačenou správnou odpovědí (*)

Otázka číslo 8 „Mobilní telefon při výuce“

Znění otázky: *Mobilní telefon podle školního řádu: a) může být při vyučování na stole, musí mít ale vypnuté zvonění, b) můžou používat žáci během výuky, ale nesmí to rušit, c) musí být při výuce vypnutý. Správná odpověď je c).*

<i>Mobilní telefon podle školního řádu:</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) vypnuté zvonění, na stole	4	6	10	3	1
b) může se používat v hodině	1	1	2	0	0
c) musí být vypnutý*	78	79	157	42	43

Tabulka 7 – Výsledky otázky č. 8 s vyznačenou správnou odpovědí (*)

Žáci opět prokázali, že znají v tomto bodě školní řád. Protože učitel snadno vidí, když žák mobilní telefon při výuce používá, může ihned reagovat, žáka napomenout. Žáci proto slyší

často z úst vyučujících nabádání k dodržování ustanovení školního řádu. Neznamená to ovšem automaticky, že žáci stejnou povinnost dodržují. Znalosti jdou v tomto bodě prakticky stejné jak u děvčat i chlapců, tak i u žáků šestých a devátých tříd. Procento špatných odpovědí celkem je 7%, správných potom **93 %**.

Otázka č. 9 „Používáš mobilní telefon při výuce?“

Znění otázky: *Používáš někdy mobilní telefon při hodinách? a) ano, často, b) ano, ale jen občas, c) ano, ale jen kvůli kalkulačce nebo hodinám, d) ne, nepoužívám.*

Správnost otázky se nehodnotí. Cílem otázky bylo zjistit, do jaké míry žáci porušují svoji povinnost nemanipulovat při vyučovacích hodinách s mobilním telefonem.

Z vytěžených dat a z tabulky vyplývá, že žáci ve většině případů školní řád nedodržují. **14,8 %** všech žáků používá často mobilní telefon při hodinách. Dalších **20,2 %** telefon používá při výuce občas. Největší zastoupení má odpověď *ano, ale jen kvůli kalkulačce nebo hodinám* (téměř **40 %**). Teprve zbývající žáci (**25 %**) dodržují školní řád a mobilní telefon při hodinách nepoužívají. Diskutabilní je tak používání mobilních telefonů při hodinách matematiky, kdy je některými vyučujícími dovolováno používat mobilní telefon místo kalkulačky. V tomto případě lze tolerovat i odpověď c). Pořád ovšem zůstává poměrně vysoké procento (38%) žáků, kteří školní řád v tomto bodě porušují.

V dalších sledovaných ukazatelích se prokázalo, že více porušují školní řád dívky než chlapci a také žáci devátých ročníků ve srovnání se šestáky.

<i>Používáš někdy mobilní telefon při hodinách?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) ano, často	10	15	25	4	11
b) ano, ale jen občas	13	21	34	2	12
c) ano, kvůli kalkulačce	37	30	67	22	10
d) ne, nepoužívám	23	20	43	17	11

Tabulka 8 – Výsledky otázky č. 9

Otázka číslo 10 „Zapomínání domácích úkolů“

Znění otázky: *Jak často se stane, že nemáš domácí úkol? a) domácí úkoly nedělám, b) často, c) občas, d) úkoly nosím vždy.* Opět se jedná o otázku, kdy je sledováno porušování školního řádu, nikoliv jeho znalost. Správná odpověď tak zde není.

Samotné domácí úkoly jsou reálně právně nevymahatelné. Žáci ovšem v tomto případě plní pokyny vyučujícího a připravují se na další vyučování, což je ve školním řádu zmiňováno minimálně na dvou místech, jako povinnost každého žáka.

Celkem 13 žáků (téměř 8 %) uvedlo, že domácí úkoly vůbec nedělá. To je poměrně vysoké číslo. Dalších 29 žáků (17 %) tvrdí, že domácí úkoly často zapomíná. Nejčastější odpovědí žáků je, že domácí úkoly zapomenou jen občas – celkem 105 žáků (62 %). Pouze 22 žáků (zbývajících 13 %) nosí domácí úkoly vždy.

Ve srovnání chlapců s dívkami je větší počet těch, kteří nenosí domácí úkoly na straně chlapců. Vůbec největší rozdíl je mezi žáky šestých a devátých tříd. Šestáci domácí úkoly nosí mnohem více, než žáci devátého ročníku. Navíc mezi šestáky není nikdo, kdo by o sobě tvrdil, že domácí úkoly nedělá vůbec. Naopak 16 z nich nosí úkoly vždy. Ze žáků devátých tříd uvedli čtyři, že domácí úkoly vůbec nedělají a pouze 4 zvolili odpověď, že domácí úkoly mají vždy vypracované a odevzdávají je.

<i>Jak často se stane, že nemáš domácí úkol?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) domácí úkoly nedělám	6	7	13	0	4
b) často	16	13	29	4	9
c) občas	53	52	105	25	27
d) úkoly nosím vždy	8	14	22	16	4

Tabulka 9 – Výsledky otázky č. 10

Otázka číslo 11 „Zapomínání pomůcek“

Znění otázky: *Nosíš pomůcky potřebné pro výuku nebo takové, na kterých jste se domluvili s učitelem? a) ano, vždy, b) ano, zapomínám výjimečně, c) ano, často ale zapomínám, d) ne, nenosím.* V této otázce jde o porušování školního řádu v obdobných pasážích, jako u otázky předešlé.

Nejčastěji žáci uvádí, že pomůcky nosí, ovšem zapomínají a to výjimečně (46 %) nebo často (31 %). Pouze 4 žáci uvedli, že pomůcky zásadně nenosí (2 %). Ostatní pomůcky do školy nosí. Z výsledků vyplývá, že pomůcky častěji chybí dívkám než chlapcům a rovněž žákům devátých tříd ve srovnání s mladšími šestáky.

<i>Nosíš pomůcky potřebné pro výuku nebo takové, na kterých jste se domluvili s učitelem?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) ano, vždy	19	16	35	10	4
b) ano, zapomín. výjimečně	37	40	77	24	21
c) ano, často zapomínám	23	30	53	10	18
d) ne, nenosím	4	0	4	1	1

Tabulka 10 – Výsledky otázky č. 11

Otázka číslo 12 „Vyrušování při hodinách“

Znění otázky: *Vyrušovat při hodinách školní řád nedovoluje. Vyrušuješ někdy tím, že se baviš se spolužáky? a) ano, často, b) ano, občas, c) jen výjimečně, d) ne.* Cílem této otázky bylo zjistit míru porušování školního řádu. Kromě odpovědi d) jsou všechny zbývající možnosti porušením školního řádu. Tolerovat lze ještě odpověď c).

Z tabulky jasně vyplývá, že toto ustanovení školního řádu je často žáky porušováno. Sečteme-li odpovědi a) a b), vyjde 97 žáků, kteří vyrušují při hodinách bavením se se spolužáky. To je 57 %! Porušování ze strany chlapců a dívek je srovnatelné. Ovšem výsledky další sledované skupiny žáků jsou již o poznání rozdílnější. Žáci devátých ročníků mnohem častěji vyrušují než šestáci.

<i>Vyrušovat při hodinách školní řád nedovoluje. Vyrušuješ někdy tím, že se bavíš se spolužáky?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) ano, často	18	13	31	2	12
b) ano, občas	31	35	66	9	25
c) jen výjimečně	26	25	51	26	5
d) ne	8	13	21	8	2

Tabulka 11 – Výsledky otázky č. 12

Otázka číslo 13 „Právo učitele přesadit žáky“

Znění otázky: *Má podle školního řádu učitel právo posadit tě do jiné lavice? a) ano, ale pouze třídní učitel, b) ano, c) ne, d) nevím.* Zde je správná odpověď pouze b), jelikož žáci mají povinnost zaujmout místo v lavici takové, které jim z vážných (například kázeňských) důvodů určí kterýkoliv vyučující.

V této otázce uvedlo správnou odpověď 135 žáků, tedy téměř **80 %** všech respondentů. Ve sledovaných kategoriích častěji správnou odpověď volili dívky a kupodivu i žáci šestých tříd. Devátáci se více než šestáci domnívají, že je přesazovat může pouze třídní učitel.

<i>Má podle školního řádu učitel právo posadit tě do jiné lavice?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) ano, ale pouze třídní uč.	11	11	22	4	7
b) ano*	65	70	135	41	34
c) ne	2	0	2	0	0
d) nevím	5	5	10	0	3

Tabulka 12 – Výsledky otázky č. 13 s vyznačením správné odpovědi (*)

Otázka číslo 14 „Pozdní příchody“

Znění otázky: *Pokud přijdeš na první hodinu později, například 5 minut po zvonění: a) porušil/a jsi školní řád, b) neporušil/a jsi školní řád. Zde je správná odpověď a).*

Podle nashromážděných odpovědí je patrné, že žáci mají nedostatky ve znalosti bodu školního řádu, který říká že: „žáci jsou povinni účastnit se výuky podle rozvrhu hodin, na vyučování přicházejí včas“⁴⁵. Pouze 63 % žáků ví, že pozdní příchod na vyučování je přestupek školního řádu. Otázkou je, zda vyučující dostatečně trestají takové jednání žáků, nebo zda ho do určité míry tolerují.

V obou porovnávaných kategoriích byly odpovědi zastoupeny prakticky shodně.

<i>Pokud přijdeš na první hodinu později, například 5 minut po zvonění:</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) porušil/a jsi školní řád*	54	53	107	34	34
b) neporušil/a jsi školní řád	29	33	62	11	10

Tabulka 13 – Výsledky otázky č. 14 s vyznačením správné odpovědi (*)

Otázka číslo 15 „Ničení školního majetku“

Znění otázky: *Pokud bys ve škole něco rozbil/a může po tobě a tvých rodičích chtít škola náhradu? a) ano, b) ano, ale pouze pokud to je drahé, c) ne, d) ano, ale jen polovinu škody. Jediná správná odpověď je a). Ustanovení školního řádu v bodě „Krádeže, vandalizmus“⁴⁶ koresponduje s platným Občanským zákoníkem⁴⁷. Škola se tak v případě, že zná viníka, může domáhat náhrady škody. Tedy buď uvést věc do původního stavu, nebo pokud nelze věc opravit, požadovat finanční kompenzaci po zákonných zástupcích žáka.*

⁴⁵ Školní řád. ZŠ Chrast. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/skolni_rad.pdf

⁴⁶ Školní řád. ZŠ Chrast. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/skolni_rad.pdf

⁴⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

<i>Pokud bys ve škole něco rozbil/a může po tobě a tvých rodičích chtít škola náhradu?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) ano*	67	71	138	39	39
b) ano, ale jen to drahé	9	7	16	2	3
c) ne	2	1	3	0	1
d) ano, ale jen polovinu šk.	5	7	12	4	1

Tabulka 14 – Výsledky otázky č. 15 s vyznačením správné odpovědi (*)

Drtivá většina žáků (**86 %**) správně ví, že škola může požadovat náhradu škody, kterou žák svým úmyslným jednáním způsobí. Někteří žáci se domnívají, že škola může chtít náhradu škody za zničené drahé věci nebo maximálně poloviny ceny věci.

Ve sledované oblasti znalostí školního řádu u dívek a chlapců se tentokrát potvrzuje předpoklad, že dívky znají školní řád lépe. Znalosti žáků šestých a devátých tříd jsou srovnatelné.

Otázka číslo 16 „Zapírání žakovské knížky“

Znění otázky: *Lhal/a jsi někdy učiteli/učitelce, že nemáš žakovskou knížku, když tě o ni požádal/a? a) ano, občas, b) ano, jen jednou nebo dvakrát, c) ano, dělám to, když mi hrozí špatná známka nebo poznámka, d) ne, je to proti školnímu řádu.* U této otázky nelze určit správnou odpověď, i když by měla mít většina žáků zvolenu odpověď d. Tato otázka slouží ke zjištění, jak moc je tento učitelé kritizovaný nešvar mezi žáky rozšířen. Z nashromážděných dat lze soudit, že skoro polovina žáků (téměř **50 %**) žakovskou knížku nezapírá nebo schválně nezapomíná. Nelichotivý je ovšem fakt, že druhá polovina žáků někdy žakovskou knížku schválně nechala doma, nebo přímo lhala, že ji nemá. Většina z těch, kteří to již udělali (**42,6 %** ze všech žáků), to buďto zkusila jednou nebo dvakrát, nebo to dělá pouze občas. Zbývajících 13 žáků z druhého stupně ovšem prakticky, kdy si nechce nechat zapsat špatnou známku nebo poznámku, provádí zcela běžně.

<i>Lhal/a jsi někdy učiteli/učitelce, že nemáš žákovskou knížku, když tě o ni požádal/a?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) ano, občas	13	14	27	1	10
b) ano, jen 1x nebo 2x	24	21	45	9	16
c) ano (špatná známka)	9	4	13	0	6
d) ne, je to proti šk. řádu	37	47	84	35	12

Tabulka 15 – Výsledky otázky č. 16

Nejvíce porušují v tomto ohledu školní řád chlapci a žáci devátých tříd. U sledované kategorie 6. a 9. tříd jsou potom rozdíly markantní.

Otázka číslo 17 „Ztráta věcí ve škole“

Znění otázky: *Co se podle školního řádu má stát, když se ti ve škole ztratí bunda a nenajde se? a) nic, b) škola ztrátu vždy hlásí Policii ČR, c) rodiče to musí hlásit na Policii ČR, d) mám právo na sepsání protokolu o ztrátě.* Správná odpověď je d).

<i>Co se podle školního řádu má stát, když se ti ve škole ztratí bunda a nenajde se?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) nic	7	4	11	2	2
b) škola hlásí ztrátu Policii	14	12	26	8	6
c) rodiče hlásí ztrátu Policii	3	2	5	1	1
d) sepsání prot. o ztrátě*	59	68	127	34	35

Tabulka 16 – Výsledky otázky č. 17 s vyznačením správné odpovědi (*)

Z odpovědí žáků vyplývá, že i této oblasti školní řád znají. V součtu **75 %** žáků odpovědělo správně. Zbývajících 25 % připadá na odpovědi chybné.

V kategorii dívek a chlapců se prokázal předpoklad, že dívky znají školní řád lépe než chlapci, i když rozdíl není nijak závratný. Mírně lepší v úspěšnosti svých odpovědí byli i žáci devátého ročníku.

Otázka číslo 18 „Školní výlet a školní řád“

Znění otázky: *Platí na školním výletě školní řád? a) ano, b) ne.* Správná odpověď je a).

Překvapující je vysoký podíl (28 %) špatných odpovědí. Správných odpovědí je **72 %**.

<i>Platí na školním výletě školní řád?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) ano*	59	63	122	39	26
b) ne	24	23	47	6	18

Tabulka 17 – Výsledky otázky č. 18 s vyznačením správné odpovědi (*)

Dívky jsou v této otázce stejně znalé jako chlapci. Mohlo by se zdát, že žáci devátých ročníků se ovšem (oproti svým mladším spolužákům ze tříd šestých) domnívají, že na školním výletě školní řád neplatí. Špatná odpověď je u jejich sledované kategorie velmi častá. V tomto ohledu odpověděli žáci šestých tříd častěji správně.

Otázka číslo 19 „Pomoc učitele při nepochopení učivu“

Znění otázky: *Máš právo na pomoc učitele, když nerozumíš učivu? a) ano, b) ne.* Správná odpověď je samozřejmě a).

Základní škola v Chraستی se může chlubit tím, že její učitelé poskytují zcela běžně doučování svým žákům zdarma. Přesto se domnívají (což naznačuje i dotazník pro učitele), že žáci nevyužívají jejich nabídky tak, jak by mohli, nebo dokonce v některých případech i měli.

<i>Máš právo na pomoc učitele, když nerozumíš učivu?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) ano*	83	84	167	45	42
b) ne	0	2	2	0	2

Tabulka 18 – Výsledky otázky č. 19 s vyznačením správné odpovědi (*)

Jedná se o nejjednoznačnější odpověď v dotaznících. Téměř všichni žáci (**98,8 %**) odpověděli správně. Pouze dvě žákyně devátých tříd odpověděly chybně, a proto jsou v tomto ohledu celkově žáci šestých tříd lepší, než devátáci a zároveň chlapci lepší, než dívky.

Otázka číslo 20 „Doučování“

Znění otázky: *Jak často využíváš doučování ve škole? a) často, b) občas, c) skoro nevyužívám, d) vůbec nevyužívám.* Správnost odpovědí nelze posoudit, otázka má za cíl zjistit, jak žáci využívají svého práva na pomoc učitele v případě, že nerozumí učivu. Jednou z možných variant této pomoci ze strany pedagogů je i doučování.

<i>Jak často využíváš doučování ve škole?</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) často	9	3	12	8	1
b) občas	27	29	56	14	9
c) skoro nevyužívám	26	39	65	17	18
d) vůbec nevyužívám	21	15	36	6	16

Tabulka 19 – Výsledky otázky č. 20

Často využívá doučování jen malý počet žáků (7 %). Občas chodí na doučování 33% žáků. Skoro nevyužívá nebo vůbec nevyužívá doučování **60 %** žáků druhého stupně.

Koresponduje to s představami učitelů o využívání doučování ze strany žáků. Zároveň výsledek ukazuje na fakt, že žáci nevyužívají ve velké míře svého práva a nabízených možností. Byla by pouhá spekulace uvádět důvody, které je k tomu vedou.

Více využívají doučování dívky a žáci šestých ročníků.

Otázka číslo 21 „Během vyučovací hodiny má žák právo na...“

Znění otázky: *Při hodinách máš právo: a) napít se, najíst se a dojit si na WC, b) napít se a dojit si na WC, c) najíst se a napít se, d) najíst se a dojit si na WC.* Správná odpověď je b) Najíst se není podle školního řádu vymahatelným právem žáků.

<i>Při hodinách máš právo:</i>					
odpověď	Σ chlapci	Σ dívky	Σ celk.	Σ 6. roč.	Σ 9. roč.
a) napít, najíst, dojit na WC	9	4	13	3	5
b) napít a dojit na WC*	72	84	154	42	38
c) najíst a napít	1	0	1	0	1
d) najíst a dojit na WC	1	0	1	0	1

Tabulka 20 – Výsledky otázky č. 21 s vyznačením správné odpovědi (*)

Poslední otázku odpovědělo správně **91 %** dotazovaných žáků. Necelých 8 % z žáků si potom myslí, že se může během hodiny i najíst. Častěji správně odpovídaly dívky a žáci šestých tříd.

4.3.2. Výsledky analýzy školní řádu ZŠ Chrast

Zde postupně uvedu výsledky výzkumné části.

4.3.2.1. Výsledky analýzy školního řádu ZS Chrast – srovnání s platnou legislativou; přehlednost

Při porovnání se Školským zákonem se ve zkoumaném školním řádu ZŠ Chrast neobjevily žádné nedostatky či nesrovnalosti. Školní řád je tak v plném rozsahu v souladu s platnou legislativou.

Jako nedostatek se může jevit rozdělení pasáží, které uvádí práva a povinnosti zákonných zástupců žáků. Hlava druhá chrastického školního řádu v oddílu A - Docházka do školy uvádí povinnosti zákonných zástupců. Konkrétně se jedná pouze o povinnost informovat školu o důvodu nepřítomnosti žáka a způsob, jakým budou žáci uvolňováni z vyučování během vyučování nebo na více dní. Další povinnosti zákonných zástupců jsou uvedeny v samostatné třetí hlavě s názvem Zákonní zástupci žáků. Zde jsou uvedena jak práva, tak i povinnosti.

Při podrobnějším analyzování druhé hlavy školního řádu a jejího oddílu A s názvem Docházka do školy, si nelze nevšimnout třech chyb. První je chyba ve formulaci, kdy se v bodu 2 výše uvedené hlavy a oddílu uvádí: „*Nepřítomnost omlouvají zákonní zástupci.*“ Dle zákona č. 561/2004 Sb. je správně tvrzení, že zákonní zástupci dokládají důvod nepřítomnosti a tu následně omlouvá škola.

Druhou, dle mého názoru chybou vážnou, je absence vymezení doby, do které musí být omluvena nepřítomnost žáka ve škole. Školní řád nikde výslovně neuvádí, že je určena jakákoliv lhůta k předložení omluvenky. Tím může být v praxi ztížena vymahatelnost omluvenky. Jednotliví třídní učitelé uvádějí různou dobu, kterou akceptují pro předložení omluvenky. Ta se pohybuje od tří pracovních dnů až po dobu jednoho měsíce. V některých případech je absence omlouvána až na několikrát upozornění učitelem. Kontrolu omluvených absencí ve škole provádí zástupkyně ředitelky školy zpravidla vždy na konci měsíce.

Třetí chyba v podstatě umocňuje nedostatek předešlý. Ve školním řádu chybí definice neomluvené hodiny. V hlavě III., pojednávající o právech a povinnostech zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků se zjevně nesprávně objevuje i právo dětí se speciálními vzdělávacími potřebami na vzdělání, jehož obsah, formy i metody musí odpovídat právě jejich speciálním potřebám. Výše uvedené právo patří mnohem spíše do práv žáků a mělo by být zařazeno v příslušné části školního řádu, týkající se práv žáků.

Hlava V. potom pojednává o podmínkách „zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a jejich ochrany před rizikovým chováním“.⁴⁸ V celém školním řádu se mnohokrát střídá pojem dítě a žák, přičemž ne vždy je to správné. Zde například by mělo být užito pojmu žák, protože dítě je pojem používaný ve školství pro děti v mateřských školách a žák je potom na škole základní.

Některé nedostatky jsou spíše grafického rázu nebo chybného očíslování jednotlivých částí či bodů. Tak například v hlavě V. by měla být část „*Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití omamné látky žákem*“, označena jako část páté hlavy. Přitom je uvedena jako další, dvanáctý bod. Nato se dále dělí na podbody, které jsou opět číslovány od čísla 1 až do čísla 10. Logické by přitom bylo označení malými písmeny stejně tak, jako v jiných částech školního řádu. V tomto místě není školní řád zrovna příliš přehledný. Podobné je to i s ostatními částmi hlavy V.

4.3.2.2. Výsledky analýzy školního řádu ZŠ Chrast - srovnání se školním řádem ZŠ Rosice u Chrasti

V této části porovnávám školní řád ZŠ Chrast se školním řádem nedaleké základní školy v Rosicích.

V první hlavě školního řádu ZŠ Chrast, konkrétně v části A Práva žáků, je celkem 14 bodů. Bod 12 hovoří o tom, že mají žáci právo na to, aby si vybrali své místo ve třídě, kde budou sedět. Stávalo se, že si někteří žáci nechtěli sednout na místo vybrané vyučujícím v případech, kdy to vyžadovala situace nebo nekázeň konkrétního žáka. Proto byl tento bod upraven dodatkem, že: „*v závažných případech žáci respektují příkaz třídního učitele, třídní*

⁴⁸ Školní řád. ZŠ Chrast. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/skolni_rad.pdf

učitelky či příslušného vyučujícího zaujmout si místo jiné.“ Bod 14, který říká, že žáci mají právo použít během vyučovací hodiny WC, byl doplněn opět po praktických zkušenostech o dovětek, že tohoto práva nesmí žáci zneužívat. Důvodem bylo, že se někteří žáci domlouvali (i prostřednictvím mobilních telefonů při výuce) a během hodin si chodili na toalety hromadně zkracovat čekání na zvonění na přestávku nebo při takovém potulování po školních chodbách ničili výmalbu nebo majetek školy.

V kapitole Práva žáků školního řádu základní školy v Rosicích⁴⁹ je bodů pouze 6. Chybí například výše zmíněné dva body upravující právo žáků dojít si na WC a napít se i během hodiny, dále právo na pomoc vyučujícího při nepochopení učivu nebo na ochranu před informacemi, které by mohly škodit vývoji žáků a jejich morálce.

Oddíl B – Povinnosti žáků obsahuje 26 jednotlivých bodů. V jejich počtu se oba porovnávané školní řády zásadně neliší. Rosický školní řád má 17 bodů týkajících se povinností žáků, ovšem některé další povinnosti jsou uvedeny v jiných částech školního řádu. Nedostatkem grafického rázu se zde jeví skutečnost, že první tři body jsou uvedeny pod písmeny a) až c), poté jsou zde vloženy povinnosti zletilých žáků a všeobecné povinnosti žáků pokračují už pod čísly 4 až 17. Školní řád základní školy v Chrasti oproti tomu rosickému neuvádí žádné zvláštní povinnosti zletilých žáků.

Ani v jednom zkoumaném školním řádu neexistuje žádná povinnost žáků, která by omezovala jejich náboženské projevy.⁵⁰ Jistě se tu odráží i prozatímní skutečnost, že nebylo třeba řešit nějaké problémy se stížnostmi zákonných zástupců žáků spojené s diskriminací žáků v oblasti náboženského projevu či vyznání. Obě dvě základní školy, u kterých jsem porovnával jejich školní řády, jsou v regionu, kde zatím nebyla zaznamenána žádná kauza v této otázce. Na základní škole v Chrasti se zcela jistě žádný žák v současnosti ani v minulosti mně známé nijak silně nábožensky neprojevoval.

Ostatní části obou školních řádů nehrají z hlediska tematického zaměření této bakalářské práce obsahově praktický význam. Jejich podrobný rozbor je tak zbytečný, i když existují rozdíly mezi školními řády základní školy v Chrasti a Rosicích.

⁴⁹ Školní řád. *ZŠ Rosice*. [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.skola-rosice.net/kestazeni>

⁵⁰ ZAHUMENSKÝ, David. Meze úpravy povinností žáků školním řádem v kontextu projevů náboženského vyznání. In Sborník konference: Mezinárodní vědecká konference oblasti práva a právních věd - Právní ROZPRÁVY 2014. 4. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2014. ISBN 978 -80 -87952 -02 -3.

Analýzou školního řádu své školy se zabývá aktuálně i školní žákovský parlament. Dva zástupci každé třídy tak mapují slabá místa školního řádu a navrhují zjednodušení textu tak, aby byl bližší samotným žákům. Snaží se také více porovnávat školní řád a pravidla své třídy. Mezi úkoly žákovského parlamentu patří rovněž opatřit jednotlivé body školního řádu piktogramy stejně tak, jako to je u některých třídních pravidel. Výsledky práce žákovského parlamentu budou ovšem známy až po odevzdání této bakalářské práce, proto nemohu porovnat závěry plynoucí z mé práce a práce samotných žáků, byť by to bylo jistě zajímavé a přínosné.

Školní řád Základní školy, Chrast, okres Chrudim je plně v souladu s požadavky stávající zákonné úpravy.

Základní škola	Existence školního řádu	Soulad šk. řádu se zákonem	Počet žáků ve škole	Práva žáků ve šk. řádu (počet bodů)	Povinnosti žáků ve šk. řádu (počet bodů)	Povinnosti zletilých žáků	Termín předložení omluvenky je definován
ZŠ Chrast	ano	ano	454	14	26	ne	ne
ZŠ Rosice	ano	ano	138	6	17	ano	ano

Tabulka 21 – porovnání ZŠ Chrast a ZŠ Rosice vzhledem k předcházejícímu textu

4.4. Diskuze, komparace dat a doporučení pro praxi

V této části zhodnotím výsledky své práce.

4.4.1. Ověření cílů a výzkumných otázek. Potvrzení předpokladů.

Níže je vyhodnoceno potvrzení jednotlivých předpokladů.

4.4.1.1. Dotazníkové šetření pro učitele

Cíl: Zjistit názory učitelů druhého stupně na vybrané ZŠ na dodržování školního řádu žáky druhého stupně téže ZŠ.

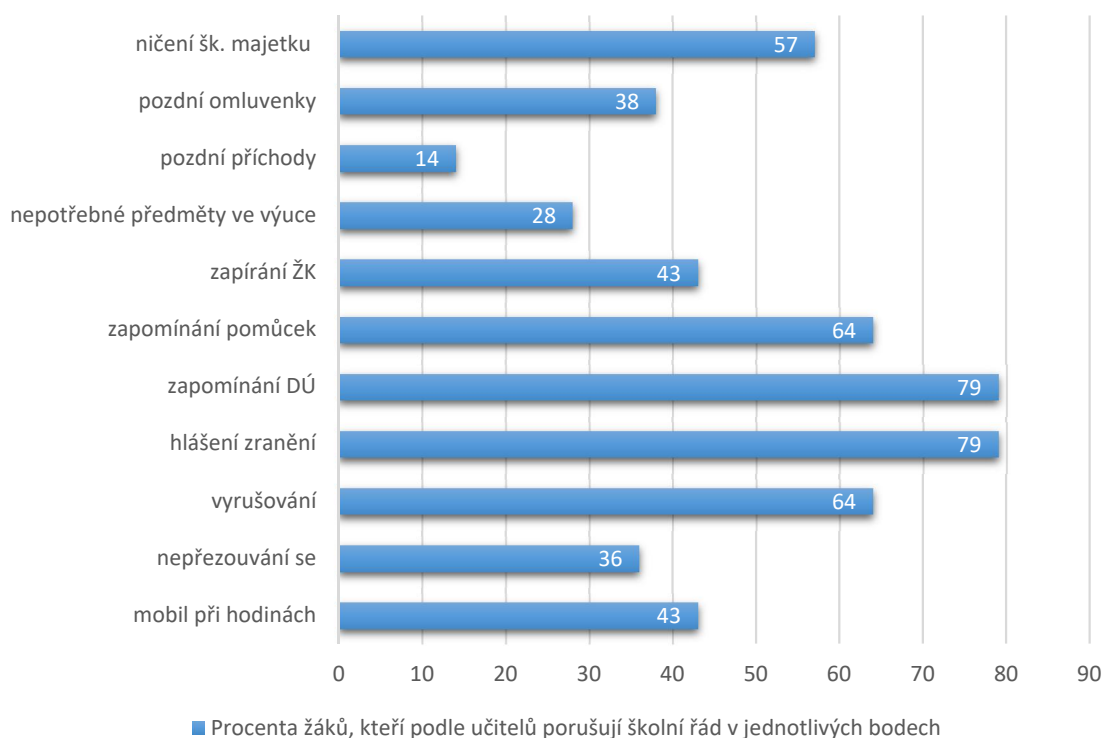
Výzkumná otázka: Který z vytipovaných bodů školního řádu žáci podle učitelů porušují nejčastěji?

Předpoklad: Žáci podle učitelů nejčastěji porušují školní řád vyrušováním při hodinách.

Výsledek šetření: výzkumný cíl byl ověřen stejně jako výzkumná otázka, ale předpoklad nebyl potvrzen.

Diskuze: Z výsledků dotazníkového šetření mezi žáky a grafu č. 16 vyplývá, že se nepodařilo potvrdit stanovený předpoklad, že žáci nejčastěji porušují školní řád vyrušováním při hodinách (64%). Ještě frekventovanějším přestupkem proti školnímu řádu je podle vyučujících zapomínání domácích úkolů a pomůcek (shodně 79%). Důvodem, proč jsem odhadl tento problém špatně, může být i fakt, že my učitelé mnohem častěji vidíme na první pohled viditelné problémy. Mezi ně jistě vyrušováním při hodinách patří. Naopak zapomínání domácích úkolů si uvědomíme až při dlouhodobějším sledování tohoto fenoménu, který ztěžuje výuku neméně. Hlášení drobných zranění, které taky předstihlo moji tipovanou odpověď, je patrně způsobeno i tím, že sami učitelé na tuto problematiku nedbají v případech, kdy by zranění přímo ohrožovalo zdraví žáka nebo bylo viditelné a omezující.

Porušování vybraných bodů školního řádu pohledem učitelů

Graf 16 – grafické znázornění tvrzení učitelů druhého stupně ZŠ Chrast o tom, které z vybraných bodů školního řádu žáci nejčastěji porušují.

4.4.1.2. Dotazníkové šetření pro žáky

Hlavní cíl: Zjistit znalosti vybraných žáků o školním řádu ZŠ Chrast.

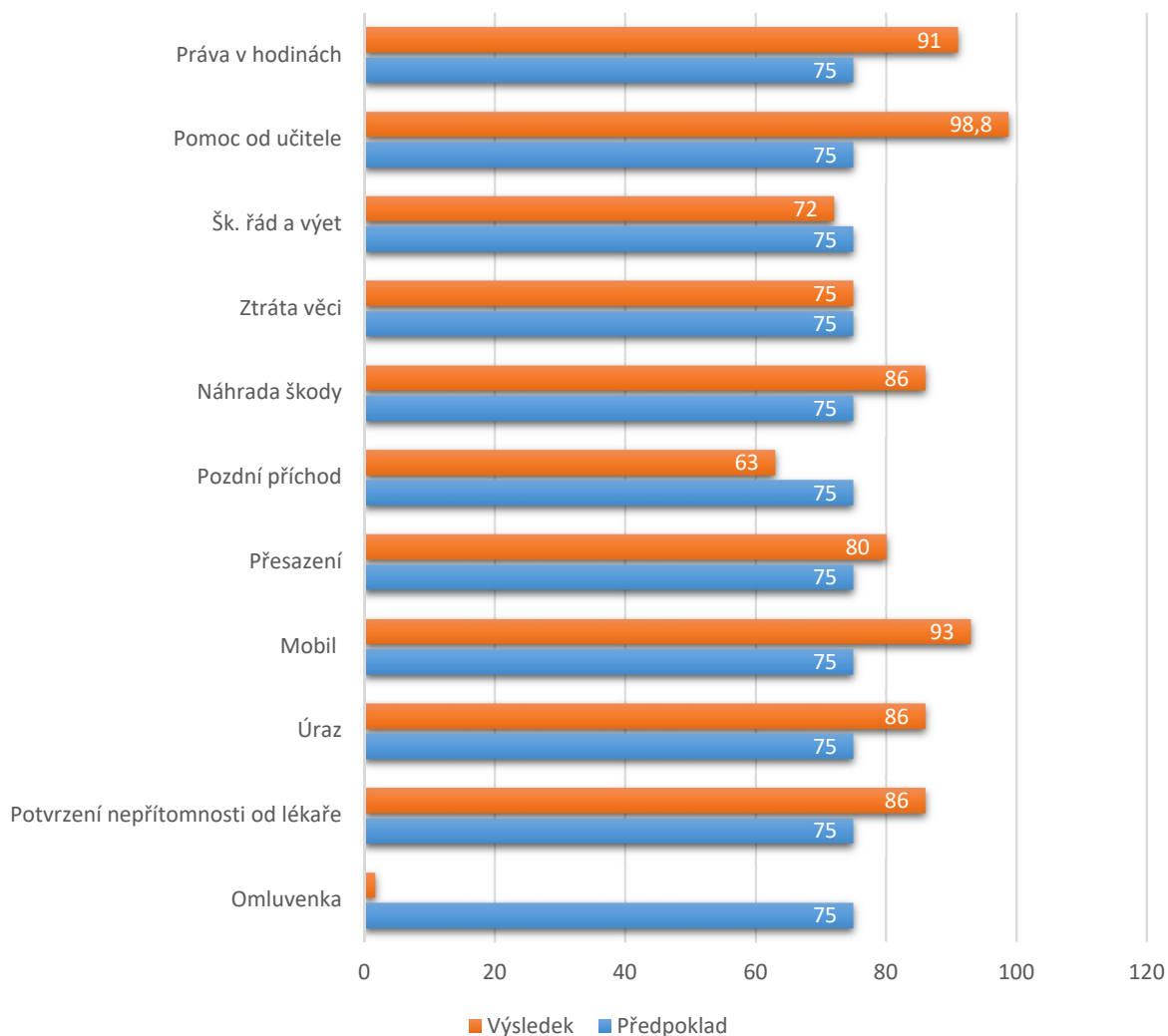
Hlavní výzkumná otázka: Jaké budou znalosti vybraných žáků o školním řádu ZŠ Chrast?

Hlavní předpoklad: U žáků vybrané ZŠ bude vysoká znalost školního řádu. Tzn., že mezi žáky bude více než 75 % správných odpovědí u více než poloviny otázek.

Z grafu č. 17 jasně vyplývá, že žáci projevili znalost školního řádu ve vybraných otázkách a to ve více jak polovině těchto vybraných otázek. Předpoklad úspěšnosti 75% splnilo celkem 7 otázek, nesplnily 4 otázky.

Výsledek šetření: Hlavní výzkumný cíl a hlavní výzkumná otázka byla ověřena a předpoklad byl potvrzen.

Správné odpovědi (v %)

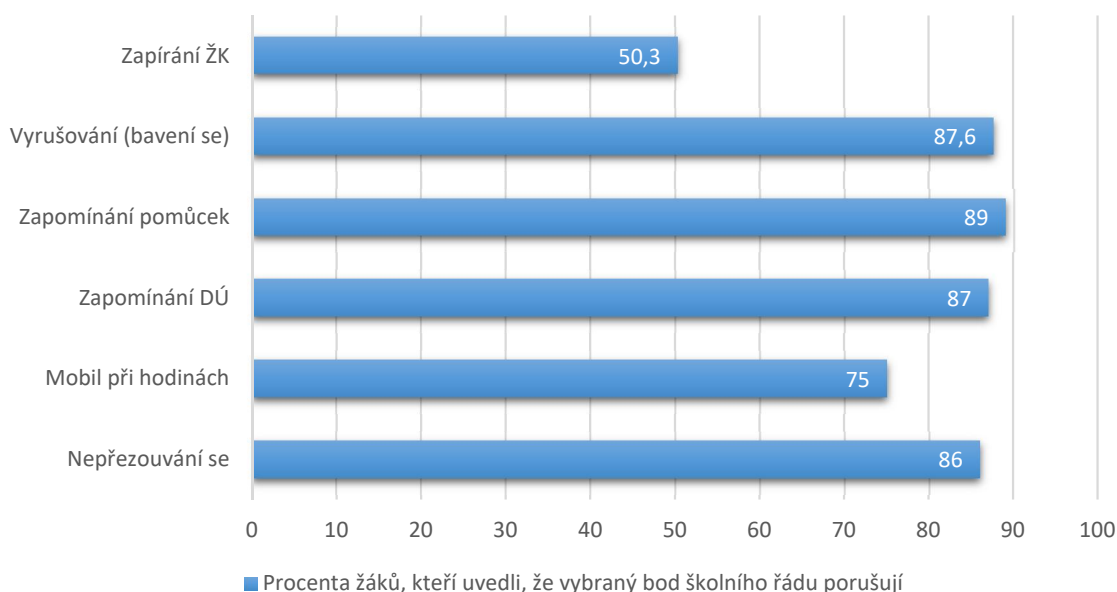
Graf 17 – grafické znázornění výsledků hlavního cíle a naplnění hlavního předpokladu.

Dílčí cíl č. 1: Zjistit nejméně porušované body školního řádu dle dotazníkového šetření mezi učiteli.

Dílčí výzkumná otázka 1: Které body školního řádu uvedené v dotazníku žáci nejméně porušují?

Dílčí předpoklad č. 1: Z vybraných pravidel školního řádu žáci nejméně porušují pravidlo, že žák musí na vyzvání vyučujícího předložit žákovskou knížku. Žákovskou knížku zapírá méně než 20 % žáků.

Porušování vybraných bodů školního řádu podle odpovědí žáků

Graf 18 – grafické znázornění porušování vybraných bodů školní řádu podle odpovědí žáků.

Výsledek šetření: dílčí výzkumný cíl 1 byl ověřen a rovněž dílčí výzkumná otázka 1, ale předpoklad nebyl potvrzen.

Z vytěžených dat i z grafu č. 18 vyplývá, že vůbec nejčastějším porušováním vybraných bodů školního řádu je zapomínání pomůcek na vyučování. Sledovaný bod zapírání žákovské knížky byl nejméně porušovaným pravidlem i z pohledu žáků. Ovšem míra porušování tohoto bodu dosáhla 50,3%, což je o 30,3% více, než stanovil předpoklad. Tak vysoká míra zapírání žákovské knížky oproti mému předpokladu je pro mě zklamáním. Vysoké procento žáků, kteří zapírají žákovskou knížku, může být způsobeno i tím, že tito „zapírači“ maskují svoje pohnutky tím, že vyučujícímu sdělí, že žákovskou knížku prostě zapomněli doma. Vyučující odpověď vnímá jako pravdivou u žáků, kteří nemají žádné problémy, nebo u nich problémy nejsou alespoň časté. Poté zůstane zapírání žákovské knížky u takového žáka bez podezření.

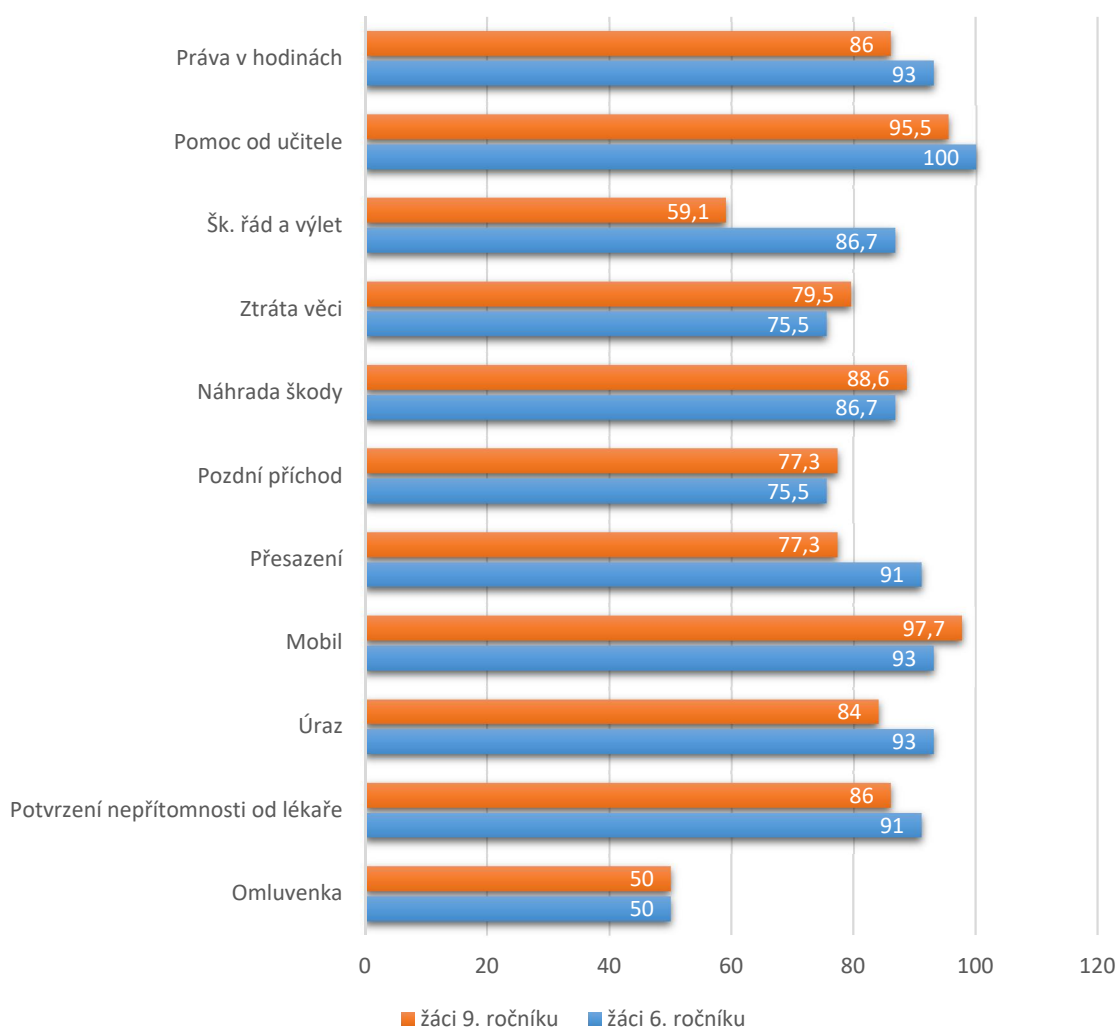
Dílčí cíl č. 2: Zjistit, zda se znalosti školního řádu prohlubují postupem do vyšších ročníků, tedy zda žáci 9. ročníku znají školní řád lépe, než jejich mladší spolužáci z 6. ročníku.

Dílčí výzkumná otázka 2: Jsou znalosti školního řádu hlubší u žáků 9. ročníku než u žáků 6. ročníku?

Dílčí předpoklad č. 2: Žáci 9. ročníku dosáhnou vícekrát vyššího procenta správných odpovědí než žáci 6. ročníku.

Výsledek šetření: dílčí výzkumný cíl 2 a dílčí výzkumná otázka 2 byly ověřeny, ovšem předpoklad potvrzen nebyl.

Porovnání správných odpovědí žáků 6. a 9. ročníku (v %)

Graf 19 – grafické znázornění správných odpovědí v porovnání žáků šestých a devátých tříd.

Ze získaných dat a z předchozího grafu č. 19 lze vyvodit závěr, že žáci šestých tříd dosáhli 6 krát vyššího procenta správných odpovědí, než žáci ze tříd devátých. Přestože žáci

devátého ročníku jsou se školním řádem seznamováni prokazatelně častěji, neznamená to, že školní řád lépe znají ve srovnání se šestáky. Na vině může být i fakt, že žáci devátých tříd mohli k dotazníku přistupovat nezodpovědně, s přístupem „hlavně ať to mám za sebou“, protože v době realizace otazníkového šetření jim ve škole už „o nic nešlo“. Při vyhodnocování některých dotazníků právě žáků devátých tříd jsem se nad špatnými odpověďmi pozastavoval a měl jsem pocit, že to je snad naschvál. Nicméně i tyto odpovědi se do šetření počítaly, jelikož opravdové pohnutky respondentů k vyplnění té které možnosti nelze ověřit.

Dílčí cíl č. 3: Zjistit zda je porušování školního řádu frekventovanější u chlapců, či u dívek.

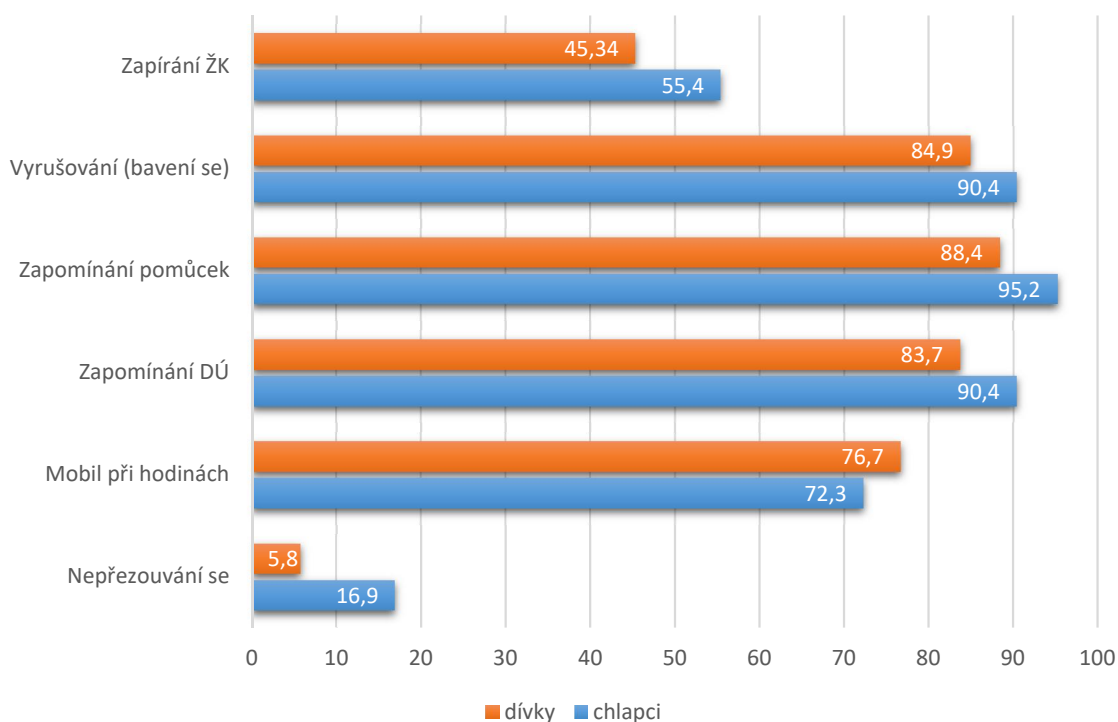
Dílčí výzkumná otázka 3: Školní řád je porušován častěji chlapci, nebo dívkami?

Dílčí předpoklad č. 3: Více než 50,1 % přestupků proti školnímu řádu se dopustili chlapci.

Výsledek šetření: dílčí výzkumný cíl 3 a dílčí výzkumná otázka 3 byly ověřeny a předpoklad byl potvrzen.

Výsledky analýzy získaných dat dotazníkového šetření mezi žáky prokázaly, že v pěti ze šesti sledovaných otázek jsou chlapci těmi, kdo porušuje více školní řád. To znamená, že chlapci porušují školní řád více než dívky u 83,3% sledovaných otázek. Předpoklad se tedy naplnil, mohl jsem si ovšem vytyčit vyšší procentuální zastoupení u chlapců. Dívky porušovaly častěji školní řád pouze v bodě, který zakazuje používání mobilních telefonů při výuce. V dnešní době se zdá být ve škole mezi žáky vlastnictví co nejlepšího mobilního telefonu otázkou prestiže a v podstatě nutností. „Prvenství“ dívek v této sledované otázce může být způsobeno také tím, že více než chlapci budují kamarádské vztahy i prostřednictvím různých sociálních sítí na internetu. Možná proto tráví více času na sociálních sítích a to i ve škole během vyučování.

Porovnání chlapců a dívek v porušování školního řádu (v %)

Graf 20 – grafické znázornění porovnání chlapců a dívek v porušování školního řádu.

4.4.1.3. Analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání s legislativou

Cíl: Zjistit, zda školní řád základní školy v Chrasti splňuje požadavky na tento dokument podle Školského zákona.

Výzkumná otázka: Splňuje školní řád základní školy v Chrasti požadavky podle Školského zákona?

Výzkumný cíl byl ověřen, stejně tak i výzkumná otázka. Školní řád základní školy v Chrasti splňuje veškeré požadavky podle Školského zákona.

4.4.1.4. Analýza školního řádu ZŠ Chrast – srovnání se školním řádem ZŠ Rosice

Cíl: Zjistit, zda existuje zásadní rozdíl mezi školním řádem ZŠ Chrast a ZŠ Rosice.

Výzkumná otázka: Existuje zásadní rozdíl mezi školními řády ZŠ Chrast a ZŠ Rosice?

Výzkumný cíl byl ověřen a také výzkumná otázka byla ověřena. Mezi školními řády ZŠ Chrast a ZŠ Rosice neexistuje zásadní rozdíl.

4.4.2. Komparace vybraných souvisejících otázek a doporučení pro praxi

Porovnání otázky č. 8 a č. 9 žákovského dotazníku – V otázce č. 8 jsem se žáků ptal na znalost bodu školního řádu, který upravuje používání mobilních telefonů ve škole. Velmi vysoké procento žáků (93 %) ví přesně, že mobilní telefon musí být podle školního řádu během vyučování vypnutý. Zarážející je ovšem výsledek odpovědí u otázky následující, tedy otázky č. 9. Zde přes znalost školního řádu uvádí pouze 25,4 % žáků, že školní řád dodržují. Podle výsledků dotazníkového šetření mezi učiteli (otázka č. 6a) se ukazuje, že žáci používají mobilní telefon při výuce víc, než si učitelé myslí. Učitelé totiž tvrdí, že 57 % žáků školní řád v tomto bodě dodržuje. Rozdíl mezi pohledem jedné a druhé strany je tak 31,6 %. Pokud budeme brát pohled samotných žáků za výchozí bod pro srovnání, nutně musíme dojít k závěru, že učitelé situaci podceňují. Způsobeno to může být i tím, že žáci používání mobilních telefonů při hodinách s velkým umem maskují a vyučující si toho ani nemusí povšimnout. Mnohem horší by ovšem byla skutečnost, kdy pedagog o používání mobilních telefonů ví, a přesto žáka nenapomene a používání mobilního telefonu mu nezakáže. A co je v tomto případě příčinou takového chování učitele? Snad pocit marnosti boje proti tomuto nešvaru. Možná i vědomí toho, že žákovi učitel mobilní telefon zabavit nesmí, protože by se mohl v krajním případě potýkat s protestujícími rodiči.

Doporučení pro praxi: Učitelé by se měli více zaměřit na dodržování školního řádu v tomto bodě

Porovnání otázky č. 10 a č. 11. žákovského dotazníku – V těchto otázkách jsem zkoumal, do jaké míry žáci zapomínají na své domácí úkoly (otázka č. 10) a své pomůcky (otázka č.

11). Pokud bychom striktně vymáhali dodržování školního řádu, tak by pouze 13 % respektive 11 % žáků (podle jejich odpovědí) za celý školní rok neporušilo školní řád. Je přirozené, že každý občas na něco zapomene. Ovšem u žáků devátých tříd se objevily i odpovědi, že domácí úkoly zásadně nedělají. Způsobeno to může být i faktem, že žáci vyplňovali svoje dotazníky v době, kdy žákům devátých tříd takříkajíc už o nic nešlo. Věděli, že jsou na střední školy a střední odborná učiliště přijatí, a domácí úkoly či pomůcky prostě nenosili. Tuto domněnku podporuje i fakt, že žáci ostatních ročníků mnohem méně uváděli, že by domácí úkoly či pomůcky pravidelně zapomínali.

V porovnání odpovědí žáků a učitelů u této otázky jsou si učitelé vědomi toho, že žáci zapomínají domácí úkoly. Tvrdí to 79% učitelů. U zapomínání pomůcek je výsledek u učitelů mírně optimističtější (64 % respondentů).

Doporučení pro praxi: Učitelé by měli vyžadovat plnění povinností po celý školní rok i od žáků devátých tříd.

Porovnání otázky č. 6c) v učitelském dotazníku a otázky č. 12 v žákovském dotazníku – Tato otázka shodně v obou dotaznících zjišťovala míru vyrušování v hodinách. 64 % učitelů uvádí, že žáci v hodinách vyrušují. Žáků se k tomuto prohřešku přiznalo 57 %. Pokud nebudeme počítat ty žáky, kteří vyrušují pouze výjimečně, jsou odpovědi žáků i učitelů srovnatelné. Otázkou je, proč jsou výsledná procenta tak vysoká. Učitelé vědí o tom, že žáci při hodinách vyrušují, žáci svůj prohřešek sami přiznávají. Příčin může být i zde několik. Od nevědomosti, přes únavu učitelů bojovat proti nekázi až po nezvládnutí situace. Podle mého názoru se jedná spíše o nejednotný přístup učitelů k dodržování školního řádu. To co jednomu učiteli vadí, u dalšího už může žákům procházet.

Doporučení pro praxi: Učitelé by měli více dbát na kázeň v hodinách a být jednotní v požadavcích na kázeň a dodržování školního řádu obecně

Porovnání otázky č. 6k) v učitelském dotazníku a otázky č. 4 v žákovském dotazníku – předkládání omluvenek. Žáci vůbec netuší, že školní řád základní školy Chrast neupravuje lhůtu, do kdy musí donést omluvenku. Přesto 62 % třídních učitelů tvrdí, že žáci nemají problém s předkládáním omluvenek. Je přitom dodržována lhůta tří pracovních dnů od návratu žáka do školy, během kterých má být doložen důvod absence. Je pravdou, že třídní učitelé jsou ve většině tolerantní i k pozdějším termínům předložení omluvenky. Přesto se domnívám, že by školní řád měl obsahovat přímo vymezenou dobu na omluvení absence.

Doporučení pro praxi: Do školního řádu by měla být zapracována lhůta doložení absence žáka ve škole po jeho návratu do školy (omluvenka).

Porovnání otázky č. 6h) v učitelském dotazníku a otázky č. 16 v žákovském dotazníku – zapírání žákovské knížky. V dotazníkovém šetření mezi učiteli se ukázalo, že žáci schválně nepředkládají žákovské knížky, zapírají je. Protože učitel nemá právo prohledat školní brašnu žáka, nemůže zjistit, jestli žák opravdu svoji žákovskou knížku zapomněl nebo ji zapírá. 43 % vyučujících tvrdí, že žáci druhého stupně žákovskou knížku občas zapírají, nepředkládají, někteří ze žáků tak činí často. I z opovědí žáků je patrné, že žákovskou knížku alespoň někdy zaprou. Nejčastější odpovědí žáků bylo, že ŽK úmyslně nepředloží maximálně jednou nebo dvakrát ve školním roce. Nedomnívám se, že 13 žáků (7,7 %) představuje vážný problém v otázce zapírání žákovské knížky vzhledem k celkovému počtu žáků – respondentů. Ovšem fakt, že 6 z těchto pravidelných „zapíračů“ navštěvuje devátý ročník, je minimálně hodno zamyšlení. Mnohým z těchto žáků jejich jednání projde, protože učitelé někdy dodatečně špatnou známku nebo poznámku nedopíší.

Doporučení pro praxi: Učitelé by měli více dbát na co nejrychlejší dopisování všech známek a poznámek do žákovských knížek. Potom takové jednání ze strany žáků bude zbytečné.

4.4.3. Školní řád ZŠ Chrast – diskuze a doporučení pro praxi

Školní řády dvou zkoumaných škol, tedy ZŠ Chrast a ZŠ Rosice, se liší v některých detailech, obecný rámec mají ovšem stejný. Zejména body, upravující práva a povinnosti žáků (a jejich zákonných zástupců) se různí z důvodů praktických. Na obou školách bylo potřeba doplnit některé body tak, aby se staly školní řády více konkrétními a postihovaly reálné chování žáků. Vyplývá z toho, že přestože jsou obě školy poměrně blízko sebe, mají jejich žáci mírné odlišnosti v chování. Může to být dáno i velikostí obou škol, potažmo tříd a pedagogických sborů, nebo i skladbou žáků. Zejména počet žáků školy může velmi ovlivňovat jejich chování, kdy je snazší toto snadněji kontrolovat v menším počtu žáků.

Školní řád ZŠ Chrast obsahuje všechny zákonem stanovené části, mnohé z nich upravuje, ovšem ani neomezuje ani nerozšiřuje.

Doporučení po praxi

- V některých případech by bylo vhodné další upřesnění, vysvětlení nebo doplnění. Například hned v prvním bodě u práv žáků se říká, že mají žáci práva „*na všechna práva, zakotvená v Základní listině práv a svobod, na vzdělání a školské služby podle zákona.*“⁵¹ Zde by bylo vhodné uvést konkrétně zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- V části, která pojednává o režimu školy, se dále praví, že přespolní žáci mohou trávit čas mezi příjezdem autobusu a začátkem školního vyučování v šatně nebo školní družině či školním klubu. Součástí tohoto bodu je i tvrzení, že školník nebo uklízečka jsou přítomni. Už se ovšem neříká, kde mají být přítomni a proč je to důležité, že to je zde uváděno.
- Celý školní řád by bylo vhodné graficky upravit tak, aby byl přehlednější.
- Práva a povinnosti žáků psát tak, aby byly žákům srozumitelnější.
- Práva a povinnosti nejen žáků, ale i zákonných zástupců zahrnout do ucelených částí (dosud jsou některé povinnosti v různých částech školního řádu).
- Definovat ve školním řádu lhůtu, do které musí být doložena žákova absence ve škole (do jaké doby od svého návratu do školy musí žák předložit v žákovské knížce omluvenku).
- Jasně definovat, co je to neomluvená hodina.
- Sjednotit pojmy užívané ve školním řádu (např. dítě x žák, rodič x zákonný zástupce atd.)
- Propojit část Práva a povinnosti žáků a Pravidla hodnocení – především kázeňská opatření. Žákům a ani učitelům není vždy zcela jasné, který trest má přijít za to či ono provinění vůči školnímu řádu.

⁵¹ Školní řád. ZŠ Chrast. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/skolni_rad.pdf

5 Závěr

Základní škola v Chrasti, okres Chrudim je škola na malém městě. Dochází nebo dojíždí do ní denně více než 400 žáků z Chrasti a blízkých obcí. Žáci školy mají tradičně úspěchy ve vědomostních, dovednostních i sportovních soutěžích. Nenavštěvují ji ovšem jen bezproblémoví žáci. Stejně jako každá jiná škola musí mít ZŠ Chrast školní řád. Jeho součástí jsou i další pokyny či směrnice. A protože na této škole učím a zároveň jsem i metodikem prevence, rozhodl jsem se pomocí této bakalářské práce analyzovat školní řád ZŠ Chrast a znalosti žáků vybraných bodů tohoto školního řádu.

V teoretické části vysvětluji stěžejní a nejčastěji používané termíny v bakalářské práci, charakterizují nejen vybranou základní školu, ale i její školní řád. Taktéž se dotýkám některých rysů, které tuto školu charakterizují. Akcent právě na tyto rysy školu odlišuje od ostatních základních škol v okolí. Mnohdy kvůli tomu volí rodiče základní školu v Chrasti pro své děti, přestože mají jinou základní školu blíže svému bydlišti.

Tato bakalářská práce si v praktické části kladla za cíl podrobit školní řád vybrané školy analýze co do zákonem požadované úplnosti a správnosti. Současně byl Školní řád ZŠ Chrast komparován se školním řádem nedaleké Základní školy Rosice u Chrasti. Použity byly metody analýzy a komparace. Výsledkem je zjištění, že školní řád vybrané základní školy splňuje všechna zákonem daná kritéria, na druhou stranu by bylo vhodné některé pasáže zjednodušit nebo doplnit tak, aby byly srozumitelnější a přehlednější. Konkrétní opatření, jakým daný školní řád upravit, by se mohlo stát cílem dalšího bádání či diplomové práce.

Ve výzkumné části bylo hlavním cílem zjistit, zda žáci znají školní řád své školy ZŠ Chrast. Cíl i výzkumná otázky byly ověřeny. Předpoklady se podařilo naplnit. Mnohdy byly předpoklady překonány i o více než 15%. Znamená to, že znalosti žáků ZŠ Chrast jsou na dobré úrovni. Právě znalostmi školního řádu jsem byl velmi potěšen. Na druhé straně by bylo zajímavé zkoumat, proč je možné, že školní řád žáci porušují. Jsou na vině nízké tresty nebo jejich častá absence (i když formálně existují)?

Dílčí cíle se podařilo ověřit stejně jako výzkumné otázky, ovšem ne vždy dopadl předpoklad podle mého očekávání. Nepotvrdil se tak například předpoklad, že žáci devátých tříd znají školní řád lépe, než šestáci. Domníval jsem se, že pokud starší žáci slyší znění školního řádu

od svých učitelů častěji, budou školní řád také lépe znát. Nejsem z těchto výsledků ovšem zklamaný.

Dalším cílem bylo zjistit, nakolik žáci dodržují vybrané body školního řádu. Pro sběr dat byla použita metoda dotazníkového šetření a data byla následně analyzována. Nejprve odpovídali učitelé na otázky prostřednictvím dotazníku. Na základě jejich odpovědí byl sestaven dotazník pro žáky, už s vytipovanými otázkami. Potvrdil se předpoklad, že častěji porušují školní řád chlapci. Dívky porušovaly školní řád více než chlapci v jediném bodě a to používání mobilního telefonu ve výuce.

Přínos této bakalářské práce vidím v tom, že byly mnohdy detailně zjištěny znalosti školního řádu vybrané školy u žáků a především v tom, že prokázané znalosti byly konfrontovány s dojmy a názory vyučujících na stejné škole. Skutečnost, že dotazník vyplňovalo více než 85% všech žáků druhého stupně (přičemž návratnost rozdaných dotazníků byla 100%), považují za dosti solidní vzorek.

Neméně důležitým zjištěním bylo i to, které části či body školního řádu vybrané základní školy by bylo potřebné nebo vhodné doplnit, změnit jejich formulaci či aktualizovat.

Jako první pozitivní reakce na výsledky výzkumu této bakalářské práce se ukázala ochota vedení školy i pedagogického sboru pracovat na aktualizaci dotčeného školního řádu.

Pro další výzkum bych doporučil zjistit důvody vedoucí žáky k porušování školního řádu v otázce vyrušování při hodinách a používání mobilních telefonů ve výuce.

6 Seznam použitých informačních zdrojů

ANDRYS, Ondřej. Školní řád musí být jednoznačný. In *Učitelské noviny: týdeník pro učitele a přátele školy*. Praha: GNOSIS, 2013. roč. 116, č. 30, ISSN 0139-5718

Hodnocení výsledků vzdělávání. *Základní škola Chrast*. [online]. [cit. 2016-07-06]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/hodnoceni_vysledku_vzdelavani.pdf

CHROMÁ, Marta. Právní překlad v teorii a praxi: nový občanský zákoník. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, ISBN 978-80-246-2851-6.

LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.

Město Chrast. Zřizovací listina Základní školy, Chrast, okres Chrudim. Chrast: Město Chrast, 2009

MIKÁČ, Jan. Vnitřní předpisy, směrnice a řády ve školství: návody, správná i chybná řešení, vzory. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-635-6.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání úmluvy o právech dítěte. In: *Sbírka zákonů*. 8. 4. 1991, částka 22. ISSN 1210-0005

ŠEVČÍK, Ludvík. Vyznejte se v rodinném právu: vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014, 70 s. ISBN 978-80-265-0221-0

Školní řád. *ZŠ Chrast*. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.skola-chrast.net/pdf1314/dokumenty_skoly/skolni_rad.pdf

Školní řád. *ZŠ Rosice*. [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.skola-rosice.net/kestazeni>

Vyhláška č. 256/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb.

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky ve znění pozdějších předpisů. (novelizovaná vyhláškou č. 256/2012 Sb.)

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších předpisů

ZAHUMENSKÝ, David. Meze úpravy povinností žáků školním řádem v kontextu projevů náboženského vyznání. In Sborník konference: Mezinárodní vědecká konference oblasti práva a právních věd - Právní ROZPRÁVY 2014. 4. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2014. ISBN 978-80-87952-02-3.

Základní škola Chrast. [online]. 6. 7. 2016 [cit. 2016-07-06]. Dostupné z: <http://www.skola-chrast.net>

Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Kniha úrazů. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim 2016

Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Kniha zápisů z pedagogických rad ZŠ Chrast. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2016

Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Školní kronika. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim

Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání základní škola, Chrast, okres Chrudim. Škola vlídnějšího zacházení se Zemí, včetně zvířat a lidí. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim, 2007

Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Výroční zpráva Základní školy, Chrast, okres Chrudim za školní rok 2013/2014. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim 2014

Základní škola, Chrast, okres Chrudim. Výroční zpráva Základní školy, Chrast, okres Chrudim za školní rok 2014/2015. Chrast: Základní škola, Chrast, okres Chrudim 2015

Zákon č. 117/1997 Sb., zákon o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

7 Seznam příloh

Příloha 1: Ukázka vyplněného dotazníku pro učitele

Příloha 2: Ukázka vyplněného dotazníku pro žáky – žák třídy 6. A

Příloha 3: Ukázka vyplněného dotazníku pro žáky – žákyně třídy 9. A

Příloha 1: Ukázka vyplněného dotazníku pro učitele

Dotazník k bakalářské práci

Vážené kolegyně, vážení kolegové. Velmi Vás prosím o vyplnění předloženého dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a veškerá data budou použita k účelům mé bakalářské práce s názvem „Práva a povinnosti žáků druhého stupně na vybrané základní škole“, kterou píší v rámci svého studia na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.

Cílem tohoto dotazníku je zjistit Váš pohled na nekázeň žáků ve Vaší škole a její příčiny. Na základě Vašich odpovědí bude následně sestaven dotazník také pro žáky II. stupně, který bude sledovat jejich znalosti povinností a práv, vyplývajících ze stávajícího školního řádu ZŠ Chrást.

U každé otázky postačí zakřížkovat Vámi vybranou odpověď. Pokud se zmýlíte, nebo budete chtít odpověď z jakéhokoliv důvodu změnit, vybarvěte úplně celý čtvereček a zakřížkujte novou správnou odpověď.

1. Jste:

- a. muž b. žena

2. Délka Vaší pedagogické praxe:

- a. do 5 let
b. 5 – 10 let
c. 10 – 20 let
d. 20 a více let

3. Ve kterých třídách vyučujete: (vyberte všechny správné odpovědi)

- a. 6.A e. 8.A
b. 6.B f. 8.B
c. 7.A g. 9.A
d. 7.B i. 9.B

4. Jste třídní učitelkou / učitelem?

- a. ano b. ne

5. Využívají žáci možnosti Vašeho doučování?

- a. nikdy
b. spíše ne
c. spíše ano
d. často

6. Vybte tvrzení, které je podle Vás nejbliže pravdě. V posledním sloupci „TŘÍDA“ uveďte, v jaké třídě je podle Vašeho názoru konkrétní přestupek proti školnímu řádu nejproblematictější.

Žáci druhého stupně ZŠ Chrast...

	nikdy	spíše ne	spíše ano	často	vždy	TŘÍDA
6a) používají při výuce mobil				X		9. B
6b) nepřezouvají se				X		9. A, 9. B 8. A, 7. B
6c) vyrušují při výuce tím, že se baví				X		9. A, 9. B 6. A, 7. A, 6. B 7. B, 8. B, 8. A
6d) většinou hlásí drobná zranění			X			7. B
6e) plní pokyny vyučujícího		X				9. B 9. A
6f) zapomínají domácí úkoly			X			9. B
6g) zapomínají pomůcky			X			9. B 7. B
6h) zapírají žákovskou knížku		X				9. A, 8. A
6i) do školy nosí předměty nepotřebné k výuce				X		7. A
6j) přicházejí pozdě do třídy na hodiny				X		9. B
6k) pozdě předkládají omluvenky (vyplňují pouze třídní učitelé)			X			7. B
6l) ničí školní majetek		X				9. A

Velmi Vám děkuji za Vaši ochotu a čas, který jste věnovali vyplnění tohoto dotazníku. Vaší spolupráce si velmi vážím.

Zdeněk Volejník

Příloha 2: Ukázka vyplněného dotazníku pro žáky – žák třídy 6. A

Dotazník k bakalářské práci

Milé žakyňe, milí žáci. Velmi vás prosím o vyplnění předloženého dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a veškerá data budou použita k účelům mé bakalářské práce s názvem „Práva a povinnosti žáků druhého stupně na vybrané základní škole“, kterou píšuji v rámci svého studia na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.

Cílem tohoto dotazníku je zjistit znalost školního řádu ZŠ Chrast u žáků na druhém stupni.

U každé otázky postačí zakroužkovat vami vybranou odpověď. Pokud se zmýlíte, nebo budete chtít odpověď z jakéhokoliv důvodu změnit, přeškrtněte ji a zakroužkujte novou správnou odpověď. U některých otázek můžete označit i více odpovědí. Prosím, vyplňte všechny otázky a pravdivě, nikdo vás nebude za odpovědi trestat.

- 1. Jsi:**
 a. chlapec
 b. dívka
- 2. Chodíš do třídy:**
 a. 6.A
 b. 6.B
 c. 7.A
 d. 7.B
 e. 8.A
 f. 8.B
 g. 9.A
 h. 9.B
- 3. Školní řád naší školy, nebo alespoň jeho část, si můžeš přečíst:**
 a. v žákovské knížce
 b. na nástěnce na chodbách
 c. ve školní jídelně
 d. v každé třídě
 e. ve vstupní hale
 f. na webu školy
- 4. Omluvenku musíš donést podle školního řádu třídnímu učiteli:**
 a. do tří dnů od návratu do školy
 b. do jednoho týdne
 c. v den, kdy se vracíš do školy
 d. ve školním řádu to není
- 5. Po kolika zameškaných hodinách za jedno pololetí může chtít třídní učitel omluvenku i od lékaře?**
 a. po 100 hodinách
 b. po 150 hodinách
 c. po 200 hodinách
 d. po 250 hodinách
- 6. Ve škole:**
 a. nemusíte se přezouvat, ale přezouváš se
 b. nemusíte se přezouvat a nepřezouváš se
 c. musíte se přezouvat, ale nepřezouváš se
 d. musíte se přezouvat a přezouváš se
 e. chodíš ve škole bos
- 7. Když se ti stane ve škole menší úraz – například tě spolužák uhodí nechtěně do nosu a teče ti krev:**
 a. nemusíš to nahlásit někomu z učitelů
 b. musíš to ihned nahlásit někomu z učitelů
 c. stačí, když to nahlásíš druhý den v kanceláři
 d. stačí, když to řekneš jen doma
- 8. Mobilní telefon podle školního řádu:**
 a. může být při vyučování na stole, musí mít ale vypnuté zvonění
 b. mohou používat žáci během výuky, ale nesmí to rušit
 c. musí být při výuce vypnutý
- 9. Používáš někdy mobilní telefon při hodinách?**
 a. ano, často
 b. ano, ale jen kvůli kalkulačce nebo hodinám
 c. ano, ale jen občas
 d. ne, nepoužívám

10. Jak často se ti stane, že nemáš domácí úkol?
- a. domácí úkoly nedělám c. občas
b. často d. úkoly nosím vždy
11. Nosíš pomůcky potřebné pro výuku nebo takové, na kterých jste se domluvili s učitelem?
- a. ano, vždy c. ano, často ale zapomínám
 b. ano, zapomínám výjimečně d. ne, nenosím
12. Vyrušovat při hodinách školní řád nedovoluje. Vyrušuješ někdy tím, že se bavíš se spolužáky?
- a. ano, často c. jen výjimečně
b. ano, občas d. ne
13. Má podle školního řádu učitel právo posadit tě do jiné lavice?
- a. ano, ale pouze třídní učitel c. ne
 b. ano d. nevím
14. Pokud přijdeš na první hodinu později, například 5 minut po zvonění:
- a. porušil/a jsi školní řád b. neporušil/a jsi školní řád
15. Pokud bys ve škole něco rozbil/a může po tobě a tvých rodičích chtít škola náhradu škody?
- a. ano c. ne
b. ano, ale pouze pokud je to drahé d. ano, ale jen polovinu škody
16. Lhal/a jsi někdy učiteli/učitelce, že nemáš žákovskou knížku, když tě o ni požádal?
- a. ano, občas
b. ano, jen jednou nebo dvakrát
c. ano, dělám to, když mi hrozí špatná známka nebo poznámka
 d. ne, je to proti školnímu řádu
17. Co se podle školního řádu má stát, když se ti ve škole ztratí bunda a nenajde se?
- a. nic c. rodiče to musí hlásit na Policii ČR
b. škola ztrátu vždy hlásí na Policii ČR d. mám právo na sepsání protokolu o ztrátě
18. Platí na školním výletě školní řád?
- a. ano b. ne
19. Máš právo na pomoc od učitele, když nerozumíš učivu?
- a. ano b. ne
20. Jak často využíváš doučování ve škole?
- a. často c. skoro nevyužívám
 b. občas d. vůbec nevyužívám
21. Při hodinách máš právo:
- a. napít se, najíst se a dojit si na WC c. najíst se a napít se
 b. napít se a dojit si na WC d. najíst se a dojit si na WC

Děkuji za tvůj čas a pravdivé odpovědi, které jsou pro moji práci důležité.

Zdeněk Volejník

Příloha 3: Ukázka vyplněného dotazníku pro žáky – žákyně třídy 9. A

Dotazník k bakalářské práci

Milé žákyně, milí žáci! Velmi vás prosím o vyplnění předloženého dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a veškerá data budou použita k účelům mé bakalářské práce s názvem „Práva a povinnosti žáků druhého stupně na vybrané základní škole“, kterou píšete v rámci svého studia na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.

Cílem tohoto dotazníku je zjistit znalost školního řádu ZŠ Chrast u žáků na druhém stupni.

U každé otázky postačí zakroužkovat vámi vybranou odpověď. Pokud se zmýlíte, nebo budete chtít odpověď z jakéhokoliv důvodu změnit, přeškrtněte ji a zakroužkujte novou správnou odpověď. U některých otázek můžete označit i více odpovědí. Prosím, vyplňte všechny otázky a pravdivě, nikdo vás nebude za odpovědi trestat.

- 1. Jsi:**
 - a. chlapec
 - b. dívka
- 2. Chodíš do třídy:**
 - a. 6.A
 - b. 6.B
 - c. 7.A
 - d. 7.B
 - e. 8.A
 - f. 8.B
 - g. 9.A
 - h. 9.B
- 3. Školní řád naší školy, nebo alespoň jeho část, si můžeš přečíst:**
 - a. v žákovské knížce
 - b. na nástěnce na chodbách
 - c. ve školní jídelně
 - d. v každé třídě
 - e. ve vstupní hale
 - f. na webu školy
- 4. Omluvenku musíš donést podle školního řádu třídnímu učiteli:**
 - a. do tří dnů od návratu do školy
 - b. do jednoho týdne
 - c. v den, kdy se vracíš do školy
 - d. ve školním řádu to není
- 5. Po kolika zameškaných hodinách za jedno pololetí může chtít třídní učitel omluvenku i od lékaře?**
 - a. po 100 hodinách
 - b. po 150 hodinách
 - c. po 200 hodinách
 - d. po 250 hodinách
- 6. Ve škole:**
 - a. nemusíte se přezouvat, ale přezouváš se
 - b. nemusíte se přezouvat a nepřezouváš se
 - c. musíte se přezouvat, ale nepřezouváš se
 - d. musíte se přezouvat a přezouváš se
 - e. chodíš ve škole bos
- 7. Když se ti stane ve škole menší úraz – například tě spolužák udeří nechtěně do nosu a teče ti krev:**
 - a. nemusíš to nahlásit někomu z učitelů
 - b. musíš to ihned nahlásit někomu z učitelů
 - c. stačí, když to nahlásíš druhý den v kanceláři
 - d. stačí, když to řekneš jen doma
- 8. Mobilní telefon podle školního řádu:**
 - a. může být při vyučování na stole, musí mít ale vypnuté zvonění
 - b. mohou používat žáci během výuky, ale nesmí to rušit
 - c. musí být při výuce vypnutý
- 9. Používáš někdy mobilní telefon při hodinách?**
 - a. ano, často
 - b. ano, ale jen občas
 - c. ano, ale jen kvůli kalkulačce nebo hodinám
 - d. ne, nepoužívám

10. Jak často se ti stane, že nemáš domácí úkol?
 a. domácí úkoly nedělám c. občas
 b. často d. úkoly nosím vždy
11. Nosíš pomůcky potřebné pro výuku nebo takové, na kterých jste se domluvili s učitelem?
 a. ano, vždy c. ano, často ale zapominám
 b. ano, zapominám výjimečně d. ne, nenesím
12. Vyrušovat při hodinách školní řád nedovoluje. Vyrušuješ někdy tím, že se baviš se spolužáky?
 a. ano, často c. jen výjimečně
 b. ano, občas d. ne
13. Má podle školního řádu učitel právo posadit tě do jiné lavice?
 a. ano, ale pouze třídní učitel c. ne
 b. ano d. nevím
14. Pokud přijdeš na první hodinu později, například 5 minut po zvonění:
 a. porušil/a jsi školní řád b. neporušil/a jsi školní řád
15. Pokud bys ve škole něco rozbil/a může po tobě a tvých rodičích chtít škola náhradu škody?
 a. ano c. ne
 b. ano, ale pouze pokud je to drahé d. ano, ale jen polovinu škody
16. Lhal/a jsi někdy učiteli/učitelce, že nemáš žákovskou knížku, když tě o ni požádal?
 a. ano, občas
 b. ano, jen jednou nebo dvakrát
 c. ano, dělám to, když mi hrozí špatná známka nebo poznámka
 d. ne, je to proti školnímu řádu
17. Co se podle školního řádu má stát, když se ti ve škole ztratí bunda a nenajde se?
 a. nic c. rodiče to musí hlásit na Policii ČR
 b. škola ztrátu vždy hlásí na Policii ČR d. mám právo na sepsání protokolu o ztrátě
18. Platí na školním výletě školní řád?
 a. ano b. ne
19. Máš právo na pomoc od učitele, když nerozumíš učivu?
 a. ano b. ne
20. Jak často využíváš doučování ve škole?
 a. často c. skoro nevyužívám
 b. občas d. vůbec nevyužívám
21. Při hodinách máš právo:
 a. napít se, najíst se a dojít si na WC c. najíst se a napít se
 b. napít se a dojít si na WC d. najíst se a dojít si na WC

Děkuji za tvůj čas a pravdivé odpovědi, které jsou pro moji práci důležité.

Zdeněk Volejník